

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Vznik a zánik obce

Bakalářská práce

Autor: Jiří Froněk

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň, 2015

Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem tuto bakalářskou práci na téma: *Vznik a zánik obcí* zpracoval sám a pouze s využitím pramenů a citací v práci uvedených.

V Karlových Varech, dne 20. března 2015

Jiří Froněk

Rád bych poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Pojem a význam obcí v České republice	2
2.1 Vznik a zánik obcí	5
2.2 Rozdělení a hranice obcí.....	11
2.3 Typy obcí	19
2.4 Orgány obcí.....	21
3. Státní správa a samospráva v obcích	28
3.1 Veřejná správa, její význam a dělení	34
4. Historie tzv. „Deutschböhmen“ regionu v České republice	36
4.1 Předválečný vývoj regionu	41
4.2 Poválečný vývoj regionu	49
4.3 Pozitivní a negativní dopady v rámci zániku obcí a odsunu obyvatel.....	52
4.4 Průzkum dopadů formou dotazníku.....	53
5. Historie města Karlovy Vary	55
5.1 Vznik města Karlovy Vary	55
5.2 Proměny v čase města.....	56
5.3 Orgány města v současnosti.....	57
6. Závěr práce	59
6.1 Cizojazyčné resumé	60
6.2 Seznam použitých pramenů	62
6.3 Přílohy.....	68

1. Úvod

Téma bakalářské práce o vzniku a zániku obcí jsem si vybral, neboť toto téma je pro mne velice zajímavé i poučné a věřím, že pro čtenáře bude také přínosem. Vznik a zánik obcí obsahuje teoretickou část, kterou jsem vzájemně propojil s historickým exkurzem a následným vývojem bez kterého by tato práce nebyla dostatečná. Bez uvedení historického vývoje by bylo velice složité pochopit souvislosti uváděné v práci a byly by možná pro čtenáře tak vytrženy z kontextu. Z historie byly vybrány pouze podstatné informace, které konkrétně s tématem práce souvisí a přispěly k utváření podoby nejen veřejné správy, ale i společnosti ve které žijeme.

V začátcích své bakalářské práce se věnuji podstatným náležitostem o významu obcí v České republice a jejich aktuálnímu stavu po decentralizačních reformách veřejné správy. V další kapitole o vzniku obcí začínám historickým exkurzem, ve kterém se snažím shrnout začátky vývoje vzniku obcí a pozvolna přecházejícímu až k dnešnímu způsobu jejich vzniku. Následně rozdělují současná města, jejich vývoj včetně utváření hranic a typu obcí. V další podkapitole se věnuji kompletnímu přehledu orgánům obcí, jejich výborům i komisím. Státní správě a samosprávě jsem věnoval celou následující kapitolu, ve které jsem shrnul veřejnou správu, samostatnou i přenesenou působnost a přiložil příklad neúspěšně vytvořené vyhlášky města Cheb, ve které je názorně vidět celý proces vydávání a následné kontroly vyhlášek. Čtvrtá kapitola je věnována pohraničnímu území České republiky, které prošlo v rámci státní územní celistvosti nejvýznamnějším vývojem před i po vzniku Československa a následky tohoto vývoje jsou patrné až do dnešních dnů. V kapitole hodnotím pozitivní a negativní dopady problematického vývoje regionu včetně vyhodnocení průzkumu veřejného mínění na toto téma. V samostatné kapitole se věnuji dále vzniku statutárního města Karlovy Vary, jeho empirickému vývoji ve slučování okolních obcí a na závěr této kapitoly přikládám stručný přehled orgánů tohoto města.

Závěrem práce vyhodnocuji její přínos pro mne a hodnotím dosažené výsledky. Pro úplnost přikládám ještě přiložené materiály, seznam odborné literatury a pramenů v práci obsažené.

2. Pojem a význam obcí v České republice

Obec je základním územním a samosprávným společenstvím občanů a je místem výkonu veřejné moci. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek a vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, dle §1, zákona o obcích.¹ Svě úkoly obce plní ve veřejném zájmu vyjádřeným v zákonech a jiných právních předpisech. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem. Dalšími orgány jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Obec prioritně pečuje o svůj všestranný rozvoj, své území a o potřeby svých občanů. Území každé obce je vymezeno jedním nebo více katastrálními územími. Každá obec je i součástí určitého kraje. Neexistuje obec, která by nenáležela k jednomu ze 14 krajů v České republice a zároveň neexistuje obec, která by nebyla součástí některého z katastrálních území.²

V současné době jsou nazývány obcemi ty objekty, které jsou složené z jedné či více vesniček. V České republice existuje rozdělení na základě rozsahu vykonávané státní správy. Nejmenší obce, co do objemu výkonu v přenesené působnosti jsou obce **I. stupně**. Vykonávají ze zákona státní správu v základním rozsahu a pro správní obvod, který tvoří pouze území obce. Z právních předpisů je to zejména v oblasti hospodaření, životního prostředí či dopravní agendy. Většinou zajišťují také správu v evidenci obyvatel, zajištění voleb či zabezpečení ochrany veřejného pořádku.³ Tyto obce mohou ve své samostatné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky. Výkon přenesené působnosti může svěřit veřejnoprávní smlouvou jiné obci, která je ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností. Základní rozsah správy může být obci i odebrán a přenesen na jinou obec rozhodnutím krajského úřadu z důvodu neschopnosti obce zabezpečit její řádný výkon.⁴

Obcí I. stupně na základě údajů Českého statistického úřadu v přehledech číselníků obcí CISOB ke dni 01. 01. 2015 je 6255. Ke dni 01. 01. 2012 to bylo 6253 obcí a ke dni 01.

¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000

² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000

³ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. ledna 2003

⁴ § 65 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000

01. 2002 jich bylo 6256. Zde je patrný minimální vývoj v počtech obcí ve vzniku a zániku obcí za 13 let. Číselník obcí (CISOB) byl zaveden sdělením Českého statistického úřadu č. 364/2002 Sb. ze dne 23. července 2002, o zavedení Číselníku obcí (CISOB) a Číselníku městských částí (CISMC), uveřejněným ve Sbírce zákonů v částce 128/2002 Sb. dne 5. srpna 2002. V souladu s tímto sdělením nabyl účinnosti dnem 1. září 2002.⁵

Dále z hlediska státní správy se obce, které jsou pověřené širší působností státní správy, označují jako **obce s pověřeným obecním úřadem**. Jedná se o města a obce s rozšířeným rozsahem působnosti, tzv. obce **II. stupně**. Někdy je takovým obcím svěřen základní rozsah státní správy, ale s tím rozdílem, že od obcí I. stupně je jim svěřen navíc úřad matriční či stavební.^{6 7} Matriční a stavební úřad tak vykonávají za malé obce na základě dohody mezi obcemi nebo na základě rozhodnutí.

Číselník CISPOU uvádí kódy POU obcí s pověřeným obecním úřadem vymezených na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ze dne 13. června 2002. Správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. ze dne 15. srpna 2002. Kódy POU a vymezení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem jsou pravidelně aktualizovány promítnutím platných změn. Každá obec ČR (s výjimkou Prahy) je kódem POU připojena ke své obci s pověřeným obecním úřadem. Používání číselníku CISPOU je závazné pro orgány státní správy České republiky. Zákonem č. 387/2004 Sb. ze dne 10. června 2004 byly provedeny úpravy v územním vymezení krajů Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký a Moravskoslezský. Změny hranic uvedených krajů vyvolaly současně potřebu úpravy ve vymezení dotčených správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. K několika změnám ve vymezení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem však došlo i uvnitř některých krajů. Všechny změny ve vymezení správních obvodů ORP i POU jsou obsaženy v navazující vyhlášce č. 388/2004 Sb. ze dne 24. června 2004. Zákon č. 387 i vyhláška č. 388 jsou uveřejněny ve Sbírce zákonů, částce č. 127/2004 Sb.,

⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01.02.2015].

URL: < [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_\(cisob\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_(cisob)) >.

⁶ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení.

⁷ § 1, příloha 1 vyhlášky Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení.

rozeslané dne 29. června 2004 a nabyly účinnosti dnem 1. ledna 2005. Dle zdrojů číselníku obcí s pověřeným obecním úřadem CISPOU je počet obcí ke dni 01. 01. 2005 je 393.⁸

Státní správa dále rozlišuje **obce s rozšířenou působností** na obce **III. stupně**, někdy označované jako „Malé okresy.“ Jedná se o velká a statutární města, která tvoří poslední mezičlánek mezi obecními úřady a krajskými úřady. Obce III. stupně často zajišťují správu i pro okolní obce, protože oproti obcím I. a II. stupně mají rozšířené působnosti ve své činnosti. Obce III. stupně mohou za určitých podmínek vydávat nařízení pro správní obvod, pokud je tak stanoveno zvláštním předpisem. Stane se tak mezistupněm mezi krajským úřadem a obecním úřadem v dané záležitosti. Dále zajišťují například chod živnostenských úřadů, vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, vedení registru motorových vozidel, péče o sociálně slabé či vyloučené občany, vyplácení sociálních dávek. Nabytí těchto rozšiřujících činností není náhodné a je spojeno s ukončením činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002. Agendu zrušených okresních úřadů tedy převzaly obce s rozšířenou působností a také krajské úřady. To vše je rozděleno podle zákona č. 320/2002 Sb., *zákon o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ze dne 13. června 2002.*⁹ Tyto změny proběhly v rámci II. fáze reformy veřejné správy, která vedla k rozvoji decentralizačních procesů. Došlo k přesunu kompetencí, které byly do té doby vykonávány orgány státní správy – především okresními úřady na samosprávu v samostatné i přenesené působnosti. Předchozí I. fáze reformy z roku 2000 se týkala zřízení krajských samospráv a souvisejících zákonů.¹⁰

⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01.02.2015].

URL: < [⁹ Zákon č. 320/2002 Sb., *Zákon o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. června 2002*](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_poverenym_obecnim_uradem_(cis pou) >.</p></div><div data-bbox=)

¹⁰ Zákon č. 129/2000 Sb. *Zákon o krajích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000*

Zákon č. 130/2000 Sb. *Zákon volební do krajů (volba do zastupitelstva), ve znění pozdějších předpisů ze dne 14. dubna 2000*

Zákon č. 128/2000 Sb. *Zákon o obcích (součinnost obcí s krajem), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000*

Zákon č. 131/2000 Sb. *Zákon o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. dubna 2002*

Zákon č. 132/2000 Sb. *Zákon o změně a zrušení některých zákonů o vzniku a sloučení, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. dubna 2000*

Zákon č. 147/2000 Sb. *Zákon o okresních úřadech, zrušen dne 01. ledna 2000*

„Číselník CISORP uvádí kódy ORP obcí s rozšířenou působností vymezených na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ze dne 13. června 2002. Správní obvody obcí s rozšířenou působností byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. ze dne 15. srpna 2002. Kódy ORP a vymezení správních obvodů obcí s rozšířenou působností jsou pravidelně aktualizovány promítnutím platných změn. Každá obec ČR (s výjimkou Prahy) je kódem ORP připojena ke své obci s rozšířenou působností. Používání číselníku CISORP je závazné pro orgány státní správy České republiky. Dle zdrojů číselníku je ke dni 01. 01. 2005 takových měst 205.“¹¹

2.1 Vznik obcí

Základní historické zmínky o naší civilizaci vycházejí z jediného písemného dokladu o existenci Sámovy říše na našem území. Jedná se o zápis neznámého kronikáře, který zapsal tuto zmínku patrně z 60. let 7. století našeho letopočtu. O osobě kupce Sába není známo nic bližšího, pouze jeho Francký původ. Za své zásluhy ve válce proti Hunům byl Sábmo zvolen králem. Kronikářovo vyprávění však svědčí o tom, že Sábmo vytvořil silný vojenský svazek ovládající rozsáhlé území a sdružující více slovanských kmenů, které měly některé rysy státní organizace. Zřejmé hlavní sídlo byl uváděn hrad Wogastisburg, který není do dnes přesně lokalizován. Pravděpodobně by však měl být v severozápadních Čechách na kopci Rubín u Podbořan.¹² Naopak ve svazcích Slovanských starožitností od Pavla Josefa Šafaříka se můžeme dozvědět předpoklad, že osídlení našeho regionu střední Evropy bylo od kmene Venedů, pocházejících z lokality řeky Visli. Přibližně ve 4. Století našeho letopočtu Venedové vytlačili původní kmeny Gótů směrem k jihozápadu Evropy.¹³

Dle pramenů Hraběte de Gobineau v lokalitě střední Evropy bylo obyvatelstvo poddáno válečnému náčelníkovi, zvanému „Konungr.“ Byl to titul vojenský, značící i konkrétní pravomoc v rámci svého kmene. „Konungr“ byl prvotním vlastníkem dobyté provincie. „Konungr“, v němčině „König“ a v češtině „Král“ podělil mezi své významné válečníky dobytá území. Tito bojovníci si takové dary nemohli odnést, proto byli povinováni

¹¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01. 02. 2015].

URL: < [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_\(cisorp\)>](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_(cisorp)>).

¹² ADAMOVÁ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 362 s. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 9788073802714.

¹³ ŠAFAŘÍK, Pavel Josef. *Slovanské starožitnosti*. Praha: Nákladem knihkupce Bedřicha Tempského, 1862, 600 s.

loajálností vůči králi. Jednalo se o první instituce léna, která uděloval, ale i odebíral pouze král. Zde začne vznikat širší územní správa kmenů se systémem osad, které řídila feudální vrchnost. Obranná zařízení osad a později měst byla důkladná z dřevěných či kamenných hradeb smíšené konstrukce. Takto dobře opevněná města se stávaly lidnatými, dobře vybavenými a zásobenými. Z hlediska důležitosti spolupráce, vojenství a obchodní činnosti bývaly města spojeny vzájemně cestami a mosty. Podle názoru Gobineaua tyto cesty existovali již před příchodem Římanů, kteří je poté pouze jen udržovali.¹⁴

V rámci správy je stát veliký a složitý organismus, který pro dobré řízení musí být rozdělen na menší jednotky. Tak tomu bylo v následných dobách Přemyslovců. Střediskem takových jednotek byly hrady v rámci hradské soustavy, na nichž byli dosazeni panovníkem vybraní správci. Ti zastupovali panovníka, vybírali daně a poplatky a za tento výběr museli obstarat obyvatelům bezpečí a pořádek. Hrady začaly na našem území vznikat ojedinele ve 12. století. Za nejstarší hrad v našem území je považována Přimda, založená roku 1121. Od první poloviny 13. století se jednalo o hrady královské a v pozdější době 14. století začala hrady stavět šlechta. Prvotní význam hradů byla obrana v těžko přístupných místech s hlubokým příkopem, padacím mostem a pevnými hradbami. Věže hradů znamenali mnohdy nepřekonatelné překážky pro nepřítel. Po husitských válkách stavitelé museli vyvíjet díky zdokonalujícímu dělostřelectvu obranné prvky a střelecké bašty. V 16. století však rozvoj palných zbraní éru hradů ukončil, neboť nebylo možné tehdejší armádě již vzdorovat. Některé hrady byly proto přestavěny na zámky, jiné se postupem času přeměnily ve zříceniny.¹⁵

Později v 2. polovině 19. století byly vytvořeny okresy, které byly zachovány až do 13. června 2002 kdy byl schválen zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Článek CXVII zákona č. 320/2002 Sb. ke dni účinnosti zákona, to je 1. ledna 2003 ruší okresní úřady. Kompetence okresních úřadů převzaly krajské a obecní úřady, čímž okresy přestaly plnit funkci v přenesené působnosti samosprávních územních jednotek.¹⁶

¹⁴ GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Překlad F Lánský. Praha: Orbis, 1942, 409 s., [14] l. obr. příl., [3] l. map.

¹⁵ AUGUSTA, Pavel a František HONZÁK. *Dětská ilustrovaná encyklopedie*. Vyd. 1. Editor Jana Steinerová. Ilustrace Adolf Born. Praha: Slovart, c1998, 176 s. ISBN 80-7209-080-1.

¹⁶ Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ze dne 13. června 2002

V současné době zákon o obcích umožňuje vznik nové obce, a to hned několika způsoby. Nejvíce běžný způsob je sloučení dvou nebo více obcí, které jsou ve svém vzájemném sousedství. Dle § 19 zákona 128/2000 Sb., o obcích po vzájemné shodě orgánů obcí dojde ke sloučení takových subjektů pod jednu obec. V tomto případě nová obec nevzniká, nýbrž připojí a absorbuje ty ostatní. Obrazně lze také říct, že hlavní obec rozšíří své území o území těch obcí, které se slučují.¹⁷

Dalším způsobem vzniku obce je oddělení části od celku, které dle § 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a § 21 zákona č. 128/2000 Sb., který specifikuje toto oddělení jako „Oddělení té části obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořící souvislý územní celek; po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Stejně podmínky musí splňovat i obec po oddělení její části. S oddělením části obce musí vyslovit souhlas v místním referendu občané žijící na území té části obce, která se chce oddělit.“

18

Část obce, která chce vytvořit svou vlastní samostatnou obec, musí ustanovit svůj **přípravný výbor** složený z oprávněného občana a jejich zástupců, kteří musí mít trvalý pobyt v té části obce, která se chce oddělit. Zákon dále uvádí, že lze stanovit pouze jeden takový výbor a počet jeho členů je lichý a tvoří jej nejméně 3 členové.^{19 20}

Činnost přípravného výboru je:

- a) navrhuje uspořádání místního referenda o oddělení části obce, přípravu a provedení
- b) podílí se na přípravě návrhu na oddělení části obce,
- c) jedná za nově vznikající obec při uzavírání dohody o rozdělení majetku,
- d) je účastníkem řízení o oddělení části obce; nemůže však podat návrh na oddělení části obce krajskému úřadu)^{21 22}

¹⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ze dne 12. dubna 2000

¹⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ze dne 12. dubna 2000

¹⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ze dne 12. dubna 2000

²⁰ § 11 zákona č. 298/1992 Sb. o místním referendu, ze dne 15. dubna 1992; ve znění zákona č. 152/1994 Sb. ČR; ve znění zákona č. 132/2000 Sb. s účinností ke dni 1. ledna 2001

²¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

²² Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

Posledním možným řešením vzniku obce v rámci aktuální legislativy je **zrušení nebo změna vojenského újezdu** ^{23 24} . Vojenský újezd lze zrušit pouze zákonem, který novelizuje zákon o vojenských újezdech. Ke konci roku 2014 na žádost ministerstva obrany se shodli poslanci i senátoři na zrušení většiny vojenského újezdu Brdy. V Brdech by měla zůstat pouze dělostřelecká střelnice a zbytek území by měl být pyrotechnicky očištěn. Majetek by měl být předán Plzeňskému a Středočeskému kraji pod správu. V rámci budoucnosti regionu se hovoří o možnosti vytvoření chráněné krajinné oblasti Brdy či blíže nespécifikovaných developerských projektů. Novým trendem efektivit ministerstva obrany je zmenšování a rušení vojenských újezdů po celé České republice. To vše je v rámci úspor a optimalizace armády, která při svém počtu převyšuje světový průměr v počtu využitých hektarů na počet vojáků až čtyřnásobně.²⁵ Můj osobní názor je totožný s trendem vývoje, neboť jsem přesvědčen o tom, že armáda ČR při svém aktuálním počtu nepotřebuje tolik prostoru pro své cvičení. V České republice jsou momentálně čtyři aktivní vojenské újezdy Boletice, Březina, Hradiště a Libavá o celkové ploše přes 1000 km². Vojenské újezdy také podle Jitky Seitlové kolidují s Ústavou České republiky, kdy podle čl. 99 by měly být správě vojenské újezdy přiřazeny k obcím jakožto územním samosprávním celkům. S tím souvisí také problém obyvatel v takových újezdech, kterým není zaručeno právo na samosprávu podle čl. 21 Listiny základních práv a svobod.²⁶

Zánik obcí, kterému věnuji prostor, i v dalších kapitolách mé práce stojí za základní informaci zánik obcí související s těžbou nerostných surovin. V případě České republiky, potažmo Československa se zánik obcí týká lokalit, které jsou nejvýznamnější v oblasti uhelného průmyslu.

Lze hovořit především o Mostecku a jeho oblasti podkrušnohorského zlomu, který je bohatý na zdroj hnědého uhlí. S postupem zvyšování objemu těžby uhlí se měnil také ráz krajiny tvořený různorodými výsypkami a přirozená příroda byla nenávratně zlikvidována. Nejzávažnější však byla likvidace obcí a kulturních památek v pásmu těžby. „*Těžba hnědého uhlí v Mostecké pánvi, která ve druhé polovině 20. století nabyla*

²³ § 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zde dne 12. dubna 2000

²⁴ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ze dne 14. září 1999

²⁵ ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, www.acr.army.cz [online]. [cit. 20.11.2014].

URL: < <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/duvody-pro-zruseni-vojenskeho-ujezdu-brdy-se-nemeni--protiargumenty-jsou-casto-zavadejici--105282/> >

²⁶ *Tady vládne jen armáda, Život jako v gubernii, Stála jsem sama proti Goliášovi, říká Seitlová*, MF Dnes. 28. 3. 2007. str. A10.

na intenzitě, vedla sice k ekonomickému růstu, ale za cenu devastace životního prostředí, likvidace desítek obcí.

Průmyslové zplodiny poznamenaly i Krušné hory, zejména jejich lesy. Od poslední dekády 20. století a v novém tisíciletí nabírá život pod horami i na horách jiný ráz. Škody způsobené bezohlednou devastací krajiny se napravují, tradice se obnovují, do hor se vrací život.,²⁷

Významnou lokalitou v Karlovarském kraji je pro těžbu uhlí Sokolovská pánev, kde „K zániku obcí na Sokolovsku docházelo i v pozdějším období. Souviselo to s těžbou hnědého uhlí v Sokolovské pánvi. Již záhy po skončení války se začaly objevovat úvahy o demolici starého Sokolova, pod kterým se nacházela bohatá uhelná ložiska. Nový Sokolov měl být vybudován nedaleko Březové. K realizaci tohoto plánu naštěstí nedošlo, ale jiné obce podobné štěstí neměly. Na přelomu 40. a 50. let pohltily rozsáhlé povrchové lomy obec Lísková, Bukovany či Habartov. Posledně dvě jmenované obce byly nově vybudovány v blízkosti původních obcí během 50. let. V 70. letech musely velkolomu Jiří ustoupit obce Jehličná a Alberov a také železniční trať Sokolov - Chodov, která musela být přeložena. Poslední obcí, která na Sokolovsku kvůli těžbě hnědého uhlí zanikla, byl Vítkov. Dolové činnosti podlehly obce a osady: Alberov (Alberhof) - zcela, Bukovany (Buckwa) - zcela, Dolní Rozmyšl (Deutschbundesort) - zcela, Dvory (Maierhöfen) - zcela, Habartov (Habersbirk) - část, Horní Rychnov (Oberreichenau) - zcela, Chalupy (Hauthauser) - zcela, Jehličná (Grasseth) - zcela, Kytlice (Kitlitzdorf) - zcela, Lipnice (Littmitz) - zcela, Lísková (Haselbach) - zcela, Čistá obec (Lauterbach Dorf) - zcela, Lesík (Waldl) - zcela, Lvov (Löwenhof) - zcela, Mýtina (Hau) - zcela, Na rovince (Boden) - zčásti, Nové Sedlo (Neusattl) - zčásti, Podhoří (Hunschgrün) - zcela, Smolnice (Pechgrün) - zcela, Stará Chodovská (Stelzengrün) - zcela, Tisová (Thessau) - zcela, Týn (Thein) - zčásti, Vítkov (Wudingrün) - zcela, Vřesová (Doglasgrün) - zcela, V úžlabí (Kahr) - zčásti.“²⁸

²⁷ KRUŠNÉ HORY - ERZGEBIRGE, www.krusnehory-erzgebirge.eu [online]. [cit. 1.12.2014]. URL: < <http://www.krusnehory-erzgebirge.eu/historie> >

²⁸ MUZEUM SOKOLOV, www.omks.cz [online]. [cit. 1.12.2014]. URL: < <http://www.omks.cz/cz/vypis.php?typ=html&id=42> >

Momentálně vzniká řada konfliktů na téma rozšíření těžby v Horním Jiřetíně. V současné době není zcela prolomen limit, ale pokud by k tomu došlo, Horní Jiřetín bude téměř srovnán se zemí a odříznut od okolního světa.

„Domy v Horním Jiřetíně se však s pravděpodobností blížící se jistotě bourat nebudou.

Rozhodnutí o posunu územních limitů těžby na Mostecku je politicky neprůchodné, ekonomicky pochybné a z pohledu energetiky zbytečné.

Vše nasvědčuje tomu, že vláda schválí prolomení územních limitů těžby jen v omezeném rozsahu na Lomu Bílina, kde těžebním strojům nestojí v cestě obydlené domy.“²⁹

Po mnoha letech těžby a likvidace krajiny se začíná postupně s rekultivací vytěžených lokalit, ze kterých se stávají golfová hřiště, veřejná koupaliště, lokální ekosystémy a další společensko-kulturní místa. Bohatství v oblasti není jen ve zdroji hnědého uhlí.

Krušné hory všeobecně jsou bohaté i na další zdroje nerostného bohatství jako je cín, měď, stříbro, olovo či železo a mnoho dalších druhotných surovin.

Obce zanikaly i z důvodů výstavby přehrad, mezi které patří Nechranická přehrada, Lipenská přehrada, Přisečnická přehrada, Brněnská přehrada, Novomlýnské nádrže (Mušov), vodní nádrž Dalešice a mnoho dalších. Před výstavbou Nechranické přehrady v tamním místě byla zemědělská, nepřilíš úrodná půda, avšak s dostupností řeky Ohře.

Vybudování Nechranické přehrady v 60. letech bylo za účelem zásobování vodou místního průmyslu, ale především sloužila, jako zdroj vody pro energetický závod jakým je elektrárna Tušimice. Nechranice jsou zároveň i zdrojem pitné vody a slouží jako protipovodňová ochrana. Nádrž svou podstatou reguluje řeku Ohři, vyrábí elektrickou energii a zároveň se stala vyhledávaným místem pro turistiku a rekreaci.³⁰

„Podle statistik existovalo v ČR v roce 2009 celkem 165 významných vodních nádrží s celkovou kapacitou 3 342,8 milionu kubiků akumulovaných vod.“ Což je na velikost České republiky obrovské množství nejen zadržované vody, ale také vodních děl jakými přehrady bezesporu jsou.³¹

²⁹ I-HNED, www.ihned.cz [online]. [cit. 20.02.2015].

URL: <<http://ekonom.ihned.cz/c1-63484960-velka-hra-o-uhli-za-limity-horni-jiretin-si-nejspis-oddechne-tezba-je-ale-v-planu>>

³⁰ DYKASTOVÁ, Adéla, sem.práce Geografie2 [online]. [cit. 20.02.2015].

URL: <<http://lfgm.fsv.cvut.cz/data/geografie/sborn%C3%ADk2013/texty/Dykastov%C3%A1.pdf>>

³¹ NAŠE VODA, www.nase-voda.cz [online]. [cit. 20.02.2015].

URL: <<http://www.nase-voda.cz/soucasny-pohled-na-ulohy-vodnich-nadrzi-i/>>

2.2 Rozdělení a hranice obcí

V současnosti se města dělí:

- a) Obec
- b) Městys
- c) Město
- d) Statutární město
- e) Hlavní město
- f) Krajské město

Obec je dle zákona 128/2000 sb. o obcích „základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.“³²

Obec je také veřejnoprávní korporací, která dle svého uvážení nakládá se svým majetkem, pečuje o všestranný rozvoj svého území a pečuje o potřeby svých občanů. Jak jsem již uváděl výše, obce mohou vznikat sloučením či oddělením jiných částí obce nebo mohou nově vznikat na bývalém území zrušeného či zúženého vojenského újezdu.

Městys je typem obce, která v minulosti nebyla vsí ani městem a z historického hlediska se jednalo o menší město, kterému byl udělován statut městyse od 13. století panovníkem. Později tento statut udělovala ministerská rada za podmínek splnění charakteru spádového města pro okolní obce. V druhé polovině 20. století byla obdobou městyse tzv. středisková obec a od roku 1949 přestal být statut městyse udělován. Od roku 2006 se statut městyse opět navrátil a po vyjádření vlády jej stanoví předseda Poslanecké sněmovny. Zákon č. 236/2006 sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, a zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 46/2004 Sb. stanovil podrobnosti spojené s obnovením již zmíněného statutu obce Městys.³³

³² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

³³ Zákon č. 236/2006 Sb., Novela zákona o obcích (obecní zřízení), ze dne 1. července 2006

Organizačně je městys spravován samostatně zastupitelstvem městyse a dalšími orgány jako jsou rada, starosta, úřad a zvláštní orgány městyse. Obdobně je organizován jako město či obec.

Města byla v historii rozvíjena z malých sídel nebo vznikala v místě volné krajiny, kde byl výborný předpoklad rozvoje. Mnoho měst v České republice je složeno z předchozího města a okolních obcí, které nemají svojí samostatnost. Pro vznik města v současné době není stanovena dolní hranice v jeho počtu obyvatel, jak tomu bylo do roku 2006. Do roku 2006 město muselo mít 3000 a více obyvatel, avšak vznik statutu je stále vázán na vyjádření vlády a ustanovení předsedy Poslanecké sněmovny. Organizačně je město spravováno samostatně zastupitelstvem města a dalšími orgány jako jsou starosta, rada města, městský úřad a zvláštní orgány města.

Statutárním městem se rozumí město, které má zákonem přiznaný statut statutárního města. Takové město může vymezit městské části nebo městské obvody a poté svěřovat těmto obvodům svou působnost, majetek města či dozor nad nimi. Městské obvody či části mají své vlastní samosprávné orgány, kterými vykonávají přenesenou působnost. Statut stanovuje výčet jednotlivých městských obvodů a částí, vymezuje jejich území, stanovuje pravidla a podmínky pro některé činnosti jako je hospodaření města a rozsah tohoto oprávnění při nakládání s majetkem. Dále se jedná například o územní plánování, schvalování programu rozvoje, projednávání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení města, zřizování trvalých a dočasných fondů, vyhledávání zdrojů peněžních příjmů či ukládání pokut. Městské části a městské obvody mohou jednat za statutární město pouze v záležitostech jím svěřených a v mezích zákonů. Statutární město je spravováno primátorem, zastupitelstvem města, radou města, magistrátem města a zvláštními orgány města. V České republice máme 26 statutárních měst, které jsou nejvýznamnějšími a zároveň díky svému počtu obyvatel nad 40.000 i městy největšími.

Hlavním městem se z historického vývoje stávala správní střediska, kde sídlil král či později vláda nebo Parlament a byla to města důležitá k povaze území, které mělo spravovat. Hlavním městem se stávala ta města, která byla součástí důležité obchodní, kulturní a dopravní tepny vznikajících států. Nebylo pravidlem v rámci geografie, že by hlavní města musela být co do počtu obyvatel ta největší, ale většinou k tomu i tak docházelo v rámci soustředění obchodu a centrální moci, kde našlo mnoho obyvatel své uplatnění. Hlavní města byla spíše v rámci území středobodem státu. Toto logické umístění bylo důležité v rámci rozhodování a rychlosti zásahu v pohraničních pásmech tohoto území. Například v případě nenadálých vpádů cizích vojsk je důležité, aby hlavní město nebylo u hranic a zároveň nebylo na druhé straně území, protože by panovník nemohl včas reagovat.

Hlavní města jsou v dnešní době zakotvena v ústavě a požívají zvláštních postavení. V rámci České republiky probíhaly decentralizační kroky, které vedle hlavního města Prahy ustanovily i důležité úřady a soudy do jiných měst. Tak tomu je v Brně, kde sídlí Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, Nejvyšší státní zastupitelství, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a kancelář Veřejného ochránce práv. Brno se tedy stalo centrem moci soudní v České republice. Proč bylo vybráno Brno, je podloženo historickým faktem, že právě Brno převzalo od města Olomouce důležité správní úřady zemských desek, zemského soudu, zemského sněmu a královského tribunálu. Tento přesun započal v roce 1642, kdy se Olomouc vzdala v boji se Švédy a Brno jediné dokázalo odrazit jejich útok, proto Olomouc padla v nemilost panovníka a Brno se tak stalo hlavním městem moravského Markrabství. Po první světové válce a vzniku Československa se Brno stalo hlavním městem země Moravské a následně po jejím sloučení s Vévodstvím Slezským byla přeměněna na **Zemi Moravskoslezskou**, která vycházela již z krátkého historického sloučení v období Habsburské monarchie. Se zánikem zemského zřízení po komunistickém puči v roce 1948 byl status hlavního města Brna zrušen a zemská zřízení byla nahrazena kraji.³⁴

³⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 47-76 s., 430 s., ISBN 80-86861-66-X.

Hlavní město je v současnosti upraveno Ústavním zákonem č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Dále pak nalezneme konkrétní zákon č. 131/2000 Sb., Zákon o hlavním městě Praze, který upravuje postavení hlavního města Prahy jako hlavního města České republiky, kraje a obce a dále postavení jeho městských částí. Dovolím si zde zmínit podle mého názoru nejdůležitější části tohoto zákona:

- Postavení města Prahy je postavením hlavního města České republiky, zároveň kraje, obce i městských částí najednou.
- Na Prahu se nevztahuje zákon o obcích dle § 150 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a dále pak dle § 95 zákona č. 129/2000 sb., o krajích.
- Praha upravuje své vnitřní poměry ve věcech správy města Statutem dle § 17 zákona o hlavním městě Praze. Samotný statut navrhuje, projednává či upravuje Praha s jejími městskými částmi.
- Hlavní město Praha je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, má vlastní příjmy vymezené tímto nebo zvláštním zákonem a hospodaří za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem podle vlastního rozpočtu.
- Hlavní město Praha vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.
- Hlavní město Praha je samostatně spravováno zastupitelstvem hlavního města Prahy; dalšími orgány hlavního města Prahy jsou rada hlavního města Prahy, primátor hlavního města Prahy, Magistrát hlavního města Prahy, zvláštní orgány hlavního města Prahy a městská policie hlavního města Prahy.
- Hlavní město Praha se může vyjadřovat k návrhům státních orgánů, které se dotýkají jejich samostatné působnosti.^{35 36 37 38 39}

³⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

³⁶ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 13. dubna 2000.

³⁷ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 16. prosince 2002

Krajským městem je takové město, které je upraveno Ústavním zákonem č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb. *o vytvoření vyšších územních samosprávných celků*.

Kraje jsou vyššími územními samosprávnými celky dle článku 99 zákona č. 1/1993 Sb., *Ústavy České republiky*, ale jsou také členěny na územní jednotky, které jsou stanoveny zákonem č. 36/1960 Sb., *o územním členění státu*. Pochopitelně každé krajské město územního členění je také krajským městem samosprávným. Jako příklad nám může posloužit krajský soud v Plzni, který má ve svém obvodu také okresní soudy v kraji Karlovarském. Tedy soudnictví v rámci Karlovarského a Plzeňského kraje je řešeno v rámci územního členění Západočeského kraje a Karlovarský kraj nemá vlastní krajský soud. Krajský soud se sídlem v Plzni má u okresního soudu v Karlových Varech pouze svou podatelnu.^{40 41 42}

V České republice je současně 14 krajů včetně hlavního města Prahy. Krajské zřízení vychází již z rané historie našeho území a v podstatě vznikaly jako tzv. úděly. Jednalo se o teritoriálně vymezená území, která nemohl kníže dostatečně spravovat, a bylo nutné, aby někdo zabezpečil vládu v jeho nepřítomnosti. Řešením se stalo rozdělení země na menší územní jednotky, které spravuje osoba panovníkem pověřená a na něm závislá. Přemyslovci byli knížata pouze s tím rozdílem, že nejstarší byl knížetem vládnoucím. Přerozdělení země do údělů tak zajistilo členům rodu hmotné a společenské postavení a zároveň vyřešilo otázku tehdejší decentralizace území. V průběhu 13. století došlo k rozpadu knížecí jednotné správy na samostatné tři větve partikulární správy městské, církevní a vrchnostenské. Tyto větve byly dozorovány králem. Kraje vznikají také roku 1327, co by krajský sněm, který byl shromážděním šlechty, duchovenstva a měst určitého kraje. Jejich význam byl malý a takřka bezvýznamný, neboť byl svoláván panovníkem, který k jednání pověřil své zástupce, kteří publikovali výsledky jednání zemského sněmu, jednali v záležitostech berní a míru v daném kraji.

³⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., *o krajích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000*

³⁹ Zákon č. 347/1997 Sb., *o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 3. prosince 1997*

⁴⁰ Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 16. prosince 2002*

⁴¹ Zákon č. 347/1997 Sb., *o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 3. prosince 1997*

⁴² Zákon č. 36/1960 Sb., *o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 9. dubna 1960*

Po porážce stavovského povstání roku 1620 došlo k velkým změnám v krajské správě. Absolutistický stát v čele s Ferdinandem II. roku 1627 vydal bez souhlasu sněmu Ústavu pro českou a moravskou zemi pod názvem obnovené zřízení zemské. Na příště tak bylo zakázáno svolávat krajské sjezdy bez povolení krále, který je již nikdy více nesvolal. Krajszí hejtmané byli každoročně jmenováni panovníkem, který tak dosazoval své loajální poddané ze sorty lidí panského stavu. Postupně se krajské úřady vyvíjeli ve své činnosti až do 18. století, kde již vykonávaly agendu ve věcech:

- a) Berních (contributionale)
- b) Vojenských (militare)
- c) Finančních (camarale)
- d) Živnosti, obchodu a průmyslu (commerciale)
- e) Politické a policejní (publicum)
- f) Soudní, pokud nebyla vyhrazena soudům (judiciale)

Od roku 1714 bylo v Čechách 12 krajů a na Moravě od roku 1735 krajů 6. Následné období Tereziánských reforem v letech 1740-1848 vedlo k silné centralizaci a odstranění stavovského vlivu ve veřejné správě, který byl nahrazen byrokracií. Tereziánské reformy tak znamenaly konec samostatného postavení zemí České koruny a k právnímu zániku českého státu. Krajské úřady zůstaly, ale byly omezeny ve své činnosti, na které posléze vznikaly různé komise, komory, dvorské úřady či deputace. Všechny správní jednotky však podléhaly nadřízeným úřadům, které podléhaly přímo Vídni. Celý systém správy byl řízen podle tzv. Haugwitzova systému, kdy je správa rozdělena na 4 části:

- 1) Nejvyšší správa vydávala zákony a nařízení dle vůle panovníka.
- 2) Vysoká správa předkládala panovníkovi návrhy zákonů a nařízení ke schválení a poté je postupovala úřadům k jejich provádění a následně je kontrolovala.
- 3) Střední správu představovaly zemské úřady, které vykonávaly nařízení nadřízených úřadů nebo předem svěřené instrukce.
- 4) Nižší správu tvořily krajské a jiné úřady, stavovské a městské soudy, magistráty.

Nejvyšší a vysoká správa reprezentovala moc zákonodárnou a střední a nižší správa reprezentovala moc výkonnou. Na základě **Josefínských reforem** došlo k jistým změnám v krajských úřadech, kde bylo rozhodnuto o centralizaci krajského úřadu na území daného kraje, byť na bezvýznamné místo. Byla podstatně rozšířena pravomoc krajských úřadů a samostatnost v rozhodování přepadla na hejtmana kraje. Kraj kontroloval činnost orgánů a především městské správy v celém kraji. Na druhou stranu byl ale kraje stále pod kontrolou gubernií, které museli podávat podrobné zprávy. **Revoluce v roce 1848** předznamenávala vleklou krizi Rakouska-Uherska a stala se významnou událostí pro národy uvězněné v jeho soustátí. Pro České země bylo významné založení Svatováclavského výboru na schůzi obrozeneckých sil, který byl později přejmenován na Národní výbor a stal se tak ústředním vládním i správním orgánem. Avšak po následném neúspěšném povstání byl Národní výbor rozpuštěn. Výsledek těchto snah vedl ke zrušení poddanství. Nově pak vyššími jednotkami se staly kraje a země, nejvyšším orgánem politické správy se stalo ministerstvo vnitra. Čechy byly rozděleny do 7 krajů a do 79 okresů, které mělo každé své okresní hejtmanství. Morava byla rozdělena na 2 kraje a 25 okresů. Slezsko pak tvořilo 1 kraj a 7 okresů. Okresní hejtmanství se také nazývala podkrajským úřadem. V sídle každého kraje byla zřízena krajská vláda v čele s krajským prezidentem. Na základě Stadionového prozatímního obecního zřízení byly zrušeny gubernie a tak se politická správa nově dělila:

- 1) Okresní hejtmanství – 1. instance
- 2) Krajské vlády – 2. Instance
- 3) Místodržitelství – Mezistupeň 2. a 3. instance (delegováno ministerstvem vnitra)
- 4) Ministerstvo vnitra – 3. Instance

Následně v letech 1855 – 1868 změnou ústavy zanikly Kraje a zůstaly pouze místodržitelé, zemské vlády a okresní hejtmanství. V květnu roku 1918 byl vydán výnos o vzniku 12 krajských vlád v Čechách dle národnostního rozčlenění na 4 německé, 7 českých a Praha samostatně co by místodržitelství. Činnost vlád měla být zahájena k 1. lednu 1919, čemuž zabránil vznik Československa. Kraje byly opět vytvořeny až za dob komunismu od roku 1949 v podobě téměř stejné jako je tomu dnes. Od roku 1960 byly sloučeny tyto kraje a přeměněny do 7 rozšířených krajů. S pádem komunismu byly kraje v roce 2005 opět rozdrobeny do dnešní podoby.⁴³

⁴³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 570 s. ISBN 9788071069065.

Každá obec je tvořena vlastním katastrálním územím, jehož **hranice** stanoví §19 zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Hranice obcí se mění:

- a) Připojením části území z jiné obce (tvořeno jedním nebo více katastrálními územími).
- b) Připojením jiné obce (v případě sloučení).
- c) Odtržením části obce, které vede k osamostatnění a vzniku obce nové.
- d) Odtržením části obce, které vede ke sloučení k jiné obci.
- e) Změnou hranice katastrálních území.

Dohody o slučování obcí nebo připojení mají své podstatné náležitosti a musí obsahovat:

- a) Den, měsíc a rok, ke kterému se obce slučují, nebo se obec připojuje.
- b) Název obce a sídlo jejích orgánů, jde-li o sloučení obcí.
- c) Určení právních předpisů obcí, které byly vydány slučovanými obcemi nebo připojovanou obcí a zůstanou v platnosti v celé obci po sloučení nebo připojení.
- d) Výčet katastrálních území obce po sloučení nebo připojení.
- e) Určení majetku, včetně finančních prostředků, ostatních práv a závazků, právnických osob a organizačních složek slučovaných obcí nebo obce, která se připojuje.

Na společném názvu sloučených obcí se obce mohou dohodnout. V případě jiného názvu než toho jedné z obcí, musí udělit souhlas Ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnitra rozhoduje o názvu i v případě, že se obce nedohodnou na své názvu. Každá část obce, která se chce oddělit, musí mít ve svém katastrálním území minimálně 1000 obyvatel a tyto stejné podmínky platí také pro obec, od které se chce tato část oddělit.⁴⁴

⁴⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

2.3 Typy obcí

V historii se dělila města podle svých práv na města:

- a) Královská
- b) Královská věnná
- c) Poddanská
- d) Horní
- e) Privilegovaná

Královská města s královskými hrady, kterým jsem se již věnoval, byla důležitou součástí královského majetku. Každé královské město má svou zakládací listinu neboli statut, který obsahoval privilegia tohoto města. Jednalo se posílení vlastní samosprávy, ale přesto pod kontrolou krále a převážně v rovině berní. Král byl v nepřítomnosti zastoupen **podkomořím**, který mohl jednat v jeho zastoupení. Součástí vlády nad městem byla i městská rada, kterou potvrzoval podkomoří. V politických právech 15. a 16. století královská a věnná města tvořila tzv. **městský stav**, společně se stavem panským a rytířským. Měšťané měli svá osobní práva a postavení.

Věnná města vznikala počátkem 14. století a byla zdrojem příjmů berních i materiálních českých královen. Navíc v případě potřeby poskytovala tato města královnám útočiště. Na začátku 17. století byla města vyčleněna z ostatních měst královských a byla v zastoupení pod správou zvláštního podkomořího, který mohl také vykonávat soudní pravomoci. Věnná města nesměla být bez souhlasu krále a stavů dána do zástavy a měla sloužit k vdovskému dožití královny. Po smrti královny se věnné město vracelo do majetku koruny.

Poddanská města vznikala jako města II. kategorie, která byla v hospodářském výkonu na mnohem nižší úrovni než města královská. Zakladatelskou iniciativu nad těmito městy vykonávala vrchnost šlechtická (církvní), které musel dát panovník souhlas. Poddanským městům mohla vrchnost udělovat jistá privilegia, která ovšem nesměla odporovat zákonům a zájmům panovníka. Města byla osídlena poddanským obyvatelstvem, které nepožívalo svobod jako měšťanstvo, pouze mělo městská práva. Věnná města zanikla společně se vznikem Československa v roce 1918.

Horní města byla ve výlučném vlastnictví panovníka a nacházela se u bohatých nalezišť nerostných surovin. Těžba a z ní vycházející drahý kov tvořil hlavní příjem panovníka, proto města byli specifickým městem královským.

Privilegovaná města byla ta města, která neplatila pravidelně městské daně, ale poskytovala panovníkovi pomoc podle jeho potřeby. Hospodářství těchto měst muselo být precizně zorganizováno, neboť město muselo panovníkovi požadované peníze v krátké době opatřit. Město nemělo ani svého podkomořího, protože všechny funkce zde vykonával panovník přímo. Jednalo se o Staré město pražské, Nové město pražské a Kutnou Horu.⁴⁵

⁴⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 570 s. ISBN 9788071069065.

2.4 Orgány obcí

Orgány obce jsou:

- 1) Zastupitelstvo obce
- 2) Rada obce
- 3) Starosta (primátor)
- 4) Obecní úřad (městský úřad, úřad městyse, magistrát města, úřad městského obvodu nebo městské části)

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem, které má svou působnost stanovenou v Ústavě České republiky v článku 104.⁴⁶

Mezi nejdůležitější působnosti **zastupitelstva obce** patří schvalování programu územního rozvoje obce, schvalování územního plánu obce, regulačního plánu obce, schvalovat rozpočet i závěrečný účet obce, zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy, vydává obecně závazné vyhlášky, volí starostu, místostarosty a další členy rady obce a odvolává je z funkce, rozhoduje o závažných majetkoprávních úkonech jako je nabytí a převod nemovitých věcí. Deleguje své zástupce do valných hromad obchodních korporací, kde má majetkovou účast. Zastupitelstvo si může vyhradit i další působnosti, které však nepodléhají působnosti vyhrazené radě obce.⁴⁷

V čele statutárních měst na rozdíl od obcí stojí primátor a namísto úřadu obce je úřad nazýván magistrátem. Orgány městyse jsou složeny ze zastupitelstva městyse, rady městyse, starosty městy a úřadu městyse. Zastupitelstvo obce si zřizuje své iniciativní, kontrolní orgány a výbory. Finanční a kontrolní výbor musí obecní zastupitelstvo zřizovat vždy, ačkoli výbory ani komise nejsou v pravém slova smyslu orgánem obce. Proto jejich význam řeším až na konci této kapitoly.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká okamžikem ukončení hlasování, které probíhá zvolením. Práva a povinnosti takového mandátu pak vznikají složením slibu na první schůzi zastupitelstva. Zastupitelstvo je voleno v obecných, rovných, přímých a tajných volbách na principu poměrného zastoupení a je na čtyřleté funkční období. Kandidáti do zastupitelstva obcí musí splňovat podmínky volitelnosti, kterými je věk 18 let

⁴⁶ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 2002

⁴⁷ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 143-151, 242 s. ISBN 9788074785610.

nejpozději k druhému dni voleb, kandidát musí mít v obci v den voleb trvalý pobyt a musí být občanem České republiky vyjma občanů Evropské unie, kteří jsou na základě Sbírký mezinárodních smluv této povinnosti zproštěni. Počet členů zastupitelstva je stanoven počtem obyvatel územního obvodu a je vždy lichý dle podmínek v § 67 až 98 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Počet členů zastupitelstva je určen vždy k 1. lednu volebního roku.

Zastupitelstvo obce jedná pouze ve věcech patřící do samostatné působnosti obce vymezené v § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.^{48 49}

Zastupitelstvo obce je vrcholným samosprávným orgánem, který stanovuje počet členů rady a tento výkonný orgán **rady** také volí.

Členy rady jsou starosta, zástupce starosty a radní. Rada má 5 – 11 členů a to pouze v obcích, které mají více jak 15 členů zastupitelstva. Důvodem pro tyto limity je zákaz přesahu 1/3 počtu členů zastupitelstva obce. V případě nižšího počtu se rada nevolí a její funkce vykonává starosta, ovšem bez možnosti vydávání nařízení obce. Rada obce je odpovědná z její činnosti v rámci samostatné působnosti zastupitelstvu obce. V rámci rozhodování v přenesené působnosti přísluší radě rozhodovat pouze, stanoví-li tak zákon. Zasedání rady jsou neveřejná na rozdíl od zasedání zastupitelstva obce.

Rada obce projednává zejména hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, vydává nařízení obce, rozděluje pravomoci uvnitř obecního úřadu, ukládá pokuty ze samostatné působnosti obce, schvaluje organizační řád, jmenuje ze své funkce již zmíněné poradní orgány a komise, ale také jmenuje a odvolává vedoucí odborů nebo stanovuje počet zaměstnanců obecního úřadu. Obecní rada si také zřizuje své poradní orgány a komise.

50 51

⁴⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁴⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 144-146, 242 s. ISBN 9788074785610.

⁵⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁵¹ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 144-146, 242 s. ISBN 9788074785610.

Dalším orgánem obce je **starosta**, který je volen do funkce zastupitelstvem obce a řad členů zastupitelstva, kterému je zároveň odpovědný za výkon své služby. Starosta musí být starší 18 let a musí být občanem České republiky. Stejně podmínky platí i pro místostarosty, kteří starostu zastupují.

Starosta svolává a řídí zasedání zastupitelstva obce, které se musí scházet minimálně jednou za tři měsíce. Starosta zřizuje komise a je zastupován místostarostou. Se souhlasem ředitele Krajského úřadu může starosta odvolat tajemníka obecního úřadu nebo podle zvláštních předpisů stanovovat jeho plat. Starosta zabezpečuje také veřejný pořádek, veřejnou informovanost, spolupracuje s Policií ČR a zabezpečuje výkon přenesené působnosti, pokud není tajemník obecního úřadu. Starosta zastupuje navenek obec, a proto se účastní různých kulturních a společenských akcí.

Některé pravomoci má starosta výslovně vyhrazeny zákonem jako jsou právo pozastavení výkonu usnesení rady obce nebo zřizování zvláštních orgánů obce pro výkon přenesené působnosti. Další pravomoci jsou uvedeny v zákoně s tím, že mohou být usnesením zastupitelstva obce starostovi odejmuty a převedeny na jiný orgán.^{52 53}

Obecní úřad uskutečňuje každodenní úkoly, které mu ukládá obecní rada nebo zastupitelstvo obce. Ať se jedná o úkoly z oblasti samostatné působnosti obce nebo úkoly z oblasti přenesené působnosti v rámci výkonu státní správy při plnění funkce správního úřadu.

Obecní úřad tvoří starosta a místostarosta, tajemník obecního úřadu a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. **Tajemník** obecního úřadu plní funkce samostatné i přenesené působnosti a je odpovědný starostovi obce. Pokud funkce tajemníka obecního úřadu není zřízena nebo momentálně není ustanoven, jeho úkoly připadají starostovi. Tajemník nemůže být jmenován ani odvolán bez souhlasu ředitele krajského úřadu. Funkce tajemníka se zřizuje v obcích II. stupně (obce s pověřeným obecním úřadem) a v obcích III. stupně (obce s rozšířenou působností). Tajemník obce je zaměstnancem obce, jehož úkoly a odpovědnost je stanovena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.^{54 55}

⁵² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁵³ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 106, 242 s. ISBN 9788074785610.

⁵⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁵⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 146, 242 s. ISBN 9788074785610.

Vzhledem k tomu, že výbory a komise nejsou v pravém slova smyslu orgány obce, rozhodl jsem se přesto o nich zmínit zde, neboť mají svou nezastupitelnou úlohu v rámci obcí a jejich orgánů.

Výbory podle §118 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000 plní úkoly, kterými je zastupitelstvo obce pověřeno a jsou zastupitelstvu obce také odpovědní za svou činnost. Počet členů takových výborů musí být lichý a jejich práce je v návaznosti s úkoly, které dostávají. Scházejí se tedy podle potřeby. Výsledky práce výborů jsou usnášeny většinovým hlasováním výboru a jsou vyhotoveny v písemné formě. Poté jsou předloženy obecnímu zastupitelstvu k projednání. Váha takových usnesení je čistě doporučující a neváže povinnost obecního zastupitelstva takové rozhodnutí akceptovat. Výbory ani nemohou úkolovat zaměstnance úřadů a jejich rozhodování je závazné pouze pro členy onoho výboru.

Výbory se skládají z předsedy a členů výboru. V čele výborů stojí vždy člen obecního zastupitelstva vyjma starosty a místostarosty. U finančního výboru není vyloučeno, že by se nemohl stát předsedou člen rady, neboť funkci majetkovou má ve své kompetenci právě obecní rada.

V české samosprávě lze hovořit o třech typech takových výborů. Jeden typ je zakládán podle §117, odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000 a je povinný. Výbory ex lege jsou:

- a) Kontrolní
- b) Finanční

Kontrolní výbor je orgánem zastupitelstva obce, nikoli orgánem obce a je minimálně tříčlenný. Předsedou takového výboru musí být člen zastupitelstva obce. Kontrolní výbor již dle svého názvu kontroluje kroky zastupitelstva a rady obce. Jedná se o kontroly usnesení, jejich zákonnost a jejich dodržování v rámci obce. Přesto je velice důležité si uvědomit, že kontrolní výbor jedná pouze na základě pověření zastupitelstva obce. O svém jednání a výsledcích kontrolní výbor udělá zápis s návrhy řešení a toto své usnesení předkládá zastupitelstvu obce k posouzení, aniž by sám cokoli rozhodoval či se podílel na samosprávě.

Finanční výbor jak uvádím výše, není orgánem obce, ale pouze orgánem zastupitelstva a musí být minimálně tříčlenný. Veškeré jeho pravomoci mají pouze iniciační charakter. Jak je z názvu zřejmé, finanční výbor kontroluje a projednává hospodaření obce. Finanční výbor kontroluje hospodaření obec v rámci § 38 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, kdy majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu se zájmem obce a její obyvatel. Dle zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.⁵⁶

Finanční výbor také spolupracuje s auditory dle zákona č. 254/2000 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁷ společně se starostou obce. V případě zjištění problémů, je rada obce je povinna vůči zastupitelstvu takové nedostatky odstranit.

Druhým typem takových výborů jsou výbory, které jsou v případě splnění určitých zákonných podmínek nařizeny obecnímu zastupitelstvu také vytvořit. Jedná se o výbor *de lege lata*:

Výbor pro národnostní menšiny

Výbor pro národnostní menšiny je vytvářen dle §117, odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000 s následujícím znění:

*„Obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, pokud je deleguje svaz utvořený podle zvláštního zákona; [Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.] vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“*⁵⁸

⁵⁶ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů ze 7. července 2000.

⁵⁷ Zákon č. 254/2000 Sb., o auditorech a o změně zákona č. 165/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů ze dne 14. července 2000.

⁵⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

Takové komise pro národnostní menšiny ovlivňují provádění řady zákonů a jako příklad zde mohu uvést zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ze dne 24. září 2004 a ten hovoří takto:

*„Obec, kraj, popřípadě ministerstvo zajišťuje pro příslušníky národnostních menšin vzdělávání v jazyce národnostní menšiny v mateřských, základních a středních školách, a to v obcích, v nichž byl v souladu se zvláštním právním předpisem [§117, odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů] zřízen výbor pro národnostní menšiny, pokud jsou splněny podmínky stanovené tímto zákonem.“*⁵⁹

Vzdělání v jazyce menšiny je dále upraveno podmínkami jejich počtu. V případě samostatné třídy v mateřské školce musí menšina v počtu dosahovat minimálně 8 dětí. V případě základní školy se jedná o 10 dětí. Školu vyučovací výlučně jazyk menšiny pak lze zřídit pouze za předpokladu, že všechny třídy budou mít 12 žáků takové menšiny. V případě nesplnění těchto podmínek je možné vytvořit vyučovací blok nebo jeho část ve dvoujazyčné verzi. Veškeré vydané listiny pak jsou vydávány ve dvoujazyčné verzi. Třetím typem výborů jsou výbory tvořené na základě zájmu obecním zastupitelstvem nebo radou. Může se jednat například:

- a) Osadní výbor
- b) Komise rady
- c) Přestupkové komise

Osadní výbor je tvořen za účelem podílení se občanů na municipálním samosprávném systému obce. Je určen prioritně pro občany z odlehlých částí obce, kteří nemají ve vedení obce své zvolené zástupce. Lze tedy říci, že tento výbor nabízí cestu k propojení s centrem, které rozhoduje i o částech těchto odlehlých částí aniž by znalo tamější poměry. Takové výbory by měli také spojovat problematiku vesnické a sídlištní části dané obce. Zřizování osadního výboru má obdobné podmínky jako například kontrolní výbor, kdy členů musí být minimálně 3, maximální počet není určen. Členství v takovém decentralizačním výboru není limitováno věkem, národností, ale je určené pouze pro občany s trvalým pobytem v dané části obce, pro kterou je tento osadní výbor zřízen. Předsedou osadního výboru se na základě volby obecním zastupitelstvem stane člen osadního výboru. Zákon tedy nevyžaduje, aby byl předsedou člen zastupitelstva, neboť by to v zásadě neřešilo původní záměr o pomoci částem obcí, které nejsou

⁵⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ze dne 24. září 2004.

zapojeny do veřejné samosprávy obce. Předsedovi osadního výboru také náleží možnost vlastního vystoupení v rámci zasedání zastupitelstva obce, dle § 121 odst. 2, jednacího řádu zastupitelstva obce. Osadní výbor předkládá zastupitelstvu obce k projednání své návrhy týkající se rozvoje obce, hospodaření, řešení problematiky tamní části obce i zároveň se vyjadřuje k návrhům obecního zastupitelstva i rady obce.⁶⁰

Komise rady jsou poradními orgány vytvořenými obecní radou, ledaže by byly pověřeny výkonem v přenesené působnosti obecní radou dle § 103 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000. Komise rady slouží svému zřizovateli, tedy obecní radě, ale zároveň ji mohou předkládat návrhy k posouzení také členové obecního zastupitelstva. Zvláštností je fakt, že při svém výkonu v přenesené působnosti je komise odpovědna starostovi obce. Stejně tak je odpovědna starostovi zvláštní komise povodňová, která řeší problematiku v povodňové ochraně té či oné obce. V případě nezřízení povodňové komise, vykonává rada tuto činnost samostatně. Komise jsou všeobecně zřizovány radou libovolně a z časového hlediska jejich životnosti neomezeně. Zřizování komisí je takřka volné na všechny druhy činnosti od školské komise až po komisi pro krásu obce. Počty členů komise stanoví vždy obecní rada, která rovněž jmenuje a odvolává předsedu i členy dané komise. Oproti výborům zastupitelstva obce tyto komise mohou mít libovolný počet ať sudý či lichý a zároveň předsedou nemusí být člen zastupitelstva.^{61 62}

Přestupkové komise mají zvláštní status, kdy takto zřízené komise mohou být pověřeny starostou obce k projednávání přestupků. Pro tento postup v projednávání přestupků musí být udělen souhlas příslušného ředitele krajského úřadu. Předseda takové komise musí především splňovat příslušné právní vzdělání nebo být minimálně osobou odborně způsobilou vykonávat takovou funkci. To vše se řídí § 122, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁶⁰ EPRÁVO, www.epravo.cz [online]. [cit. 10.12.2014].

URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/organy-zastupitelstva-obce-a-rady-obce-63392.html> >

⁶¹ EPRÁVO, www.epravo.cz [online]. [cit. 10.12.2014].

URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/organy-zastupitelstva-obce-a-rady-obce-63392.html> >

⁶² HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 144- 145, 242 s. ISBN 9788074785610.

3. Státní správa a samospráva v obcích

Organizace státní správy

Vykonavatele státní správy v České republice v pravém významu dělíme:

a) Přímý vykonavatelé

1. Ministerstva
2. Jiné správní úřady
3. Veřejné sbory

b) Nepřímý vykonavatelé

1. Orgány územní samosprávy
2. Jiné subjekty veřejného práva (je-li zákonem nebo rozhodnutím výkon delegován)
3. Jiné subjekty soukromého práva (je-li zákonem nebo rozhodnutím výkon delegován)

Zvláštní postavení mají úřady, které vykonávají státní správu a zároveň nejsou řízeny vládou ani nejsou odpovědný ze své činnosti. Tyto úřady se označují jako *správní úřady mimo soustavu státní správy*. Nejdůležitější delegovanou formou výkonu státní správy je přenesená působnost, kterou vykonávají orgány obce a krajů jako územních samosprávních celků. Jestliže zákon přeneše na obec nebo kraj výkon státní správy, stává se území obce či kraje správním obvodem.

Přenesenou působnost v obvodech obcí a krajů vykonávají:

a) Obecní úřady nebo jiné orgány obce v rozsahu určeném zákonem

- Obce, jejichž orgány vykonávají státní správu pouze v základním rozsahu a jen ve správním obvodu, který je kryje s územím vlastní obce.
- Obce, jejichž obecnímu úřadu je svěřena širší působnost „pověřeného úřadu“, zahrnující oproti obcím první kategorie působnost vykonávat státní správu ve větším rozsahu a ve větších správních obvodech, než je území jedné obce.
- Obce s rozšířenou působností, označované též jako „malé okresy“, jejichž obecní úřad na rozdíl od předešlých dvou vykonávají ještě další působnost ve státní správě a v širším správním obvodu než obec s pověřeným úřadem.

- b) Krajské úřady nebo jiné orgány krajů v rozsahu určeném zákonem
- c) Regiony soudržnosti jako zvláštní orgány zřízené pro koordinaci hospodářské a sociální soudržnosti, zejména pokud se jedná o využívání strukturálních fondů Evropských společenství a plánování.
 - o Regiony soudržnosti si zřizují pro plnění svých úkolů orgány:
 - Regionální radu
 - Výbor regionálního rozvoje⁶³

Státní správě v přenesené působnosti u obcí se věnují podrobněji na dalších stranách své práce.

Samospráva

Samospráva je vykonávána orgány jiných subjektů než je stát za podmínky, že je výkon veřejné správy na ně zákonem delegován a trvale svěřen do jejich samostatné odpovědnosti. Taková delegovaná veřejná správa se odděluje od státní správy a procedur spojených s jejím výkonem. Charakter orgánů veřejné moci však zůstává. Takovou samosprávu dělíme:

- a) Územní
- b) Zájmovou

Územní samospráva má nezastupitelný význam pro demokratické uspořádání společnosti a výkon regionální a místní veřejné správy. Základem takové správy je Ústava České republiky, která vychází z faktu v článku 99, že základní územní samosprávné celky jsou obce a vyšší územní celky jsou kraje. Tyto územní samosprávné celky mají právo na samosprávu a jsou konkretizovány v samostatných zákonech:

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 13. dubna 2000

Zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích,

⁶³ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 142-144, s. 70- 83, 242 s. ISBN 9788074785610.

*zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 13 dubna 2000*⁶⁴

Samostatná působnost obcí

Obec v rámci své samostatné působnosti plní úkoly patřící do samosprávy obce. Obce mají pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů chrání také veřejný zájem. Její rozsah je stanoven zákonem a v souladu s potřebami obce a především jejích občanů. V rámci samostatné působnosti může obec ukládat povinnosti obecně závaznou vyhláškou.

- a) k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku nebo je lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených nebo stanovit, na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány.
- b) v případě pořádání veřejně přístupných kulturních či sportovních činností. Vyhlášky mohou regulovat také různé formy veřejné zábavy. Tato regulace je v nezbytném rozsahu pro zajištění veřejného pořádku.
- c) regulace se týká také zajištění čistoty ulic, komunikací a dalších veřejných prostranství. Důležitým aspektem je také veřejná ochrana životního prostředí, veřejné zeleně.
- d) stanoví-li tak zvláštní zákon⁶⁵

Obce v rámci své samostatné působnosti mohou:

- 1) Vydávat obecně závazné vyhlášky v zákonném rámci a v souladu s předpisy vydanými na základě zákona.
- 2) V zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.
- 3) V souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde

⁶⁴ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 143 s., 242 s. ISBN 9788074785610.

⁶⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s.81-83,s.144, 242 s. ISBN 9788074785610.

především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

- 4) Zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky obce, pokud nestanoví zákon jinak.
- 5) Zřizovat obecní policii dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů ze dne 6. prosince 1991.
- 6) Udělovat i odjímat fyzickým osobám, které se zasloužily zejména o rozvoj obce, čestné občanství. Může udělovat i zvláštní ceny obce.
- 7) Zřizovat části a názvy obce či ulic.
- 8) Prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku obec zveřejní po dobu nejméně 15 dnů před rozhodnutím v příslušném orgánu obce vyvěšením na úřední desce obecního úřadu, aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a předložit své nabídky. Záměr může obec též zveřejnit způsobem v místě obvyklým. Pokud obec záměr nezveřejní, je právní jednání neplatné. Nemovitost se v záměru označí údaji podle zvláštního zákona platného ke dni zveřejnění záměru.
- 9) Vzájemně spolupracovat při výkonu samostatné působnosti. Vytvářet nebo vstupovat do svazku obcí za účelem prosazování svých zájmů. Členy svazku obcí mohou být obce české i zahraniční.
- 10) Vyhlašovat místní referendum.
- 11) Navrhovat, schvalovat a měnit katastrální území uvnitř obce.
- 12) Zřizovat i rušit výbory, volit či odvolávat jejich předsedy a další členy. Volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a členy rady obce a zároveň je odvolávat z funkce nebo stanovit počet členů rady obce.
- 13) Schvalovat program rozvoje vlastní obce i schvalovat rozpočet a závěrečný účet obce.^{66 67 68}

Zastupitelstva obce si mohou vyhrazovat další působnosti v samostatné působnosti s výjimkou působnosti vyhrazené radě obce. Obce ani kraje nevykonávají pouze samosprávu, ale také plní funkce některých státních orgánů. Rozlišujeme tedy již zmíněnou samostatnou správu a správ v přenesené působnosti. Státní správa vykonává

⁶⁶ Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů ze dne 6. prosince 1991.

⁶⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

⁶⁸ § 26 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

vždy činnost veřejné správy, neboť vyjadřuje celospolečenské zájmy, které se projevují na úrovni celého státu. Samospráva se vykonává na základě zákona, kdy stát určí sám rozsah výkonu samosprávy.

Přenesená působnost obcí

Přenesenou působností obce se rozumí vykonávání státní správy, která byla svěřena státem orgánům obce. Obecní úřady, stavební úřady či matriky tak vykonávají správu jménem státu a na jeho účet. Obce vydávají obecní nařízení k provádění zákonů a zároveň se zákonem řídí. Pokud je stanoveno zákonem, obce se musí řídit také usnesením vlády či směrnicemi ministerstev.

Podle rozsahu státní správy jsou obce rozděleny:

- obce (obce I. stupně)
- obce s pověřeným osobním úřadem (obce II. stupně)
- obce s rozšířenou působností (obce III. stupně)

Orgány obcí, které vykonávají přenesenou působnost v obvodu obce s rozšířenou působností, mohou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, kde obec bude vykonávat v přenesené působnosti činnost nebo její část pro orgány obce druhé. K uzavření veřejnoprávní volby je nutný předchozí souhlas krajského úřadu, který zároveň vykonává společně s Ministerstvem vnitra dozor nad fungováním této smlouvy. Neplnili obecní úřad s rozšířenou působností své povinnosti, Ministerstvo vnitra po projednání s příslušným ministerstvem nebo ústředním správním úřadem rozhodne o přesunu výkonu této přenesené působnosti na jiný úřad s rozšířenou působností.⁶⁹

Obce musí respektovat zákonná opatření kontrolních orgánů, jako je například Ministerstvo vnitra. Nelze ale jednoznačně říci, že město či obec má absolutní právo vytvářet obecně závazné vyhlášky. Ty může vytvářet pouze s přihlédnutím na platné zákony. Jsou i další faktory, které určují kvalitu takových vyhlášek. Jsou to materiální ohniska Ústavnosti České republiky, morální a etické zásady s přihlédnutím k historickému vývoji. V neposlední řadě je to i takzvaný „Selský rozum,“ který vyhlášku pouze koordinuje ex lege. Některé vyhlášky však nevyhovují ani platné

⁶⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 81-85, s.140-142,242 s. ISBN 9788074785610.

legislativě České republiky a jsou proto rušeny či upravovány pro soulad se zákonem. Příkladem neúspěšného vydávání vyhlášky může být následující případ města Cheb.

V roce 2012 město Cheb vydalo obecně závaznou vyhlášku č. 6/2012, k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku na veřejných prostranstvích.⁷⁰ V souladu s ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. 128/2000 sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů byla vyhláška dne 03. 05. 2012 vyvěšena na úřední desce městského úřadu a po uplynutí zákonem stanovené lhůty patnácti dní byla tato vyhláška dne 31. 05. 2012 sejmuta. Poté nabyla své účinnosti dne 01. 06. 2012. Tato vyhláška mezitím byla v souladu s § 12 odst. 6 zákona č. 128/2000 sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů zaslána dne 09. 05. 2012 k posouzení Ministerstvu vnitra. Ministerstvo vnitra posoudilo komplexně vyhlášku a vyrozumělo zpětně město Cheb dne 22. 05. 2012 i s podrobným právním rozbohem vyhlášky a žádalo o nápravu nezákonného ustanovení v čl. III, odst. II v následujícím znění: „*Na veřejných prostranstvích ve správním území města Cheb, jmenovitě v historickém jádru města Cheb prohlášeném Výnosem ministerstva kultury ČSR ze dne 6. 10. 1981 za městskou památkovou rezervaci a dále na třídě Svobody až po ulici Evropskou se zakazuje provádění pyrotechnických efektů a ohňostrojů. Městská památková rezervace je vyznačena v Příloze č. 1 této vyhlášky. Rada města Chebu může na základě písemné žádosti udělit výjimku k provádění pyrotechnických efektů a ohňostrojů. Zákaz provádění pyrotechnických efektů a ohňostrojů se nevztahuje na akce pořádané městem Cheb.“^{71 72}*

Následně město Cheb vyrozumělo zpětně Ministerstvo vnitra dopisem ze dne 20. 07. 2012 o nesouhlasu s právním názorem Ministerstva vnitra. K problematickému odstavci připojilo město i tvrzení, že akce pořádané městem Cheb jsou ve veřejném zájmu a bylo by nepřestavitelné, aby rada města rozhodla jinak, než je stanoveno vyhláškou. Ministerstvo vnitra reagovalo na vyrozumění města Cheb dalšími dopisy s odůvodněním nutnosti změny vyhlášky, a to dne 17. 07. 2012 a 27. 09. 2012. Město Cheb nijak nereflektovalo na naléhání, a proto Ministerstvo vnitra přistoupilo k zahájení dozorového opatření a odeslalo výzvu městu Cheb dne 15. 11. 2015 k zjednání nápravy. Náprava měla být zjednána v zákonné lhůtě šedesáti dní a uplynula tedy 14. 01. 2013.

⁷⁰ Obecně závazná vyhláška města Cheb č. 6/2012, k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku na veřejných prostranstvích, s účinností ze dne 01. června 2012.

⁷¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

⁷² MĚSTO CHEB, www.cheb.cz [online]. [cit. 15.02.2015].

URL: < <http://www.cheb.cz/6-2012-obecne-zavazna-vyhlaska-k-zabezpeceni-mistnich-zalezitosti-verejneho-poradku-na-verejnych-prostranstvich/d-940611> >

Ani v této době město Cheb nezměnilo své stanovisko k vyhlášce a 20. 12. 2012 zastupitelstvo města vydalo usnesení č. 249/23/2012 o tom, že se neztotožňuje se zaslouanou výzvou Ministerstva vnitra a trvá na znění dozorované vyhlášky tak, jak byla původně vydána usnesením zastupitelstva města Cheb, a odmítlo jakékoli změny.

Ministerstvo vnitra postupovalo dle §123 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů a vykonalo podle mého názoru své maximum v dozorové činnosti. Město Cheb nevyužilo možnost k nápravě a ani po rozhodnutí o pozastavení účinnosti napadené vyhlášky nezjednálo nápravu. Ministerstvo vnitra následně dle odst. III §123 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů podalo Ministerstvo vnitra návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky Ústavnímu soudu.⁷³

Následně ustanovení čl. III, odst. II zrušil Ústavní soud dle § 70 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ve svém plénu pod nálezem: Pl. ÚS 35/13 ze dne 05. 08. 2014.⁷⁴ Ústavní soud zde dle očekávání vyhověl návrhu Ministerstva vnitra a zrušil celé napadené ustanovení v poslední větě této obecně závazné vyhlášky. Proti nálezmu Ústavního soudu se nelze odvolat, proto muselo město Cheb toto rozhodnutí respektovat.^{75 76}

3.1 Veřejná správa, její význam a dělení

Veřejná správa je pojem, který nemá přesné označení a není ani nemůže být definována. I přes mnohé snahy definovat veřejnou správu, nikdy žádná teorie nebyla úplná a korektní. Veřejnou správu lze definovat jako základní institut správního práva, který ovšem směřuje k plnění cílů jak veřejných, tak i soukromých. I v tomto vymezení musíme však rozlišovat rovinu správní činnosti ve smyslu administrativní, činnosti organizační, plánovací, kontrolní řídicí apod. Veřejnou správu lze vymezit i jako veřejnou službu a zároveň i jako výkonnou a nařizovací činnost spočívající v provádění zákonů. V širším slova smyslu lze hovořit o veřejné správě jako o vládě nebo správě věcí veřejných za aktivní účasti občanů a v jejich prospěch. V poslední době je veřejná správa definována jako řízení, též management stejně jako v soukromém sektoru. Tento trend je jistě pochopitelný a vede k vyšší efektivnosti a profesionalizaci veřejné správy.

⁷³ §123 Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

⁷⁴ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 35/13, jímž se zrušuje ustanovení poslední věty čl. III odst. II OZV č. 6/2012

⁷⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000

⁷⁶ Rozhodnutí Ministerstva vnitra č.j. MV- 11325-4/ODK-2013 o pozastavení účinnosti poslední věty čl. III odst. 2 OZV č. 6/2012 ze dne 22. Února 2013

Z hlediska obsahu lze dělit správu všeobecně:

- podle subjektu (kdo spravuje)
- podle objektu (co se spravuje)

Obecně lze veřejnou správu dělit podle hlavního obecného kritéria a tím je:

- Veřejná správa v rámci veřejných záležitostí
- Veřejná správa v rámci soukromých záležitostí

Dále Hendrych (2014, s. 14) vymezuje veřejnou správu co do pojetí na materiální a formální kdy: „*Materiální pojetí, které veřejnou správu označuje jako činnost státních nebo jiných orgánů veřejné moci nebo subjektů, kterým byl výkon veřejné správy propůjčen za účelem plnění určitých úkolů označovaných jako úkoly veřejné. Můžeme ji vymezit pozitivně nebo negativně.*“

„Formální pojetí správy klade důraz nikoli na činnost, ale na organizace, kterým je svěřena působnost řešit určité veřejné úkoly, pokud nejsou svěřeny zastupitelským sborům nebo soudům. Správa ve formálním pojetí je v zásadě soustavou jednotlivých správních úřadů nebo orgánů jako vykonavatelů veřejné správy ve smyslu materiálním, tj. určité činnosti.“

Příkladem tohoto vymezení je činnost Parlamentu, který při schvalování státního rozpočtu, jeho kontrole i provádění nevykonává tvořivou zákonodárnou činnost, ale činná opatření, které se může kvalifikovat jako činnost správní, byť se zákonným obsahem.⁷⁷

⁷⁷ HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 14, 242 s. ISBN 9788074785610.

4. Historie tzv. „Deutschböhmen“ regionu

V historii českých zemí a jejich vývoje je nutné také sledovat bezprostřední poválečné pokusy německých nacionalistů a snahy organizace státní správy a vojenského zabezpečení pohraničí. Vytvoření Československa po první světové válce vyvolalo značné negativní reakce na straně německých politiků a jejich snahy o odtržení pohraničních oblastí. To vše bylo vyústěním představy velkoněmecké koncepce o novém uspořádání střední Evropy. Již v průběhu první světové války vznikaly mnohé národnostní požadavky ze strany německých nacionalistů. Jejich snahy přirozeně směřovaly k odtržení oblastí v Čechách i na Moravě. Jednalo se o ty území, které byly osídleny převážně německým, resp. německy mluvícím obyvatelstvem s hlubokými kořeny v minulosti.

Na přelomu let 1917 a 1918 kdy byl zjevný začátek rozkladu Rakouska-Uherska, k lednu roku 1918 se sešli političtí představitelé českého národa v Obecním domě v Praze, kde byla vyhlášena tzv. Tříkrálová deklarace, která byla klíčová pro povstání k boji proti habsburské nadvládě. Tříkrálová deklarace vyvolala vydání rezoluce německých poslanců z českých zemí ve Vídni, jejímž obsahem bylo odsouzení požadavků české strany a volání po odtržení oblastí od českého vnitrozemí a utvoření samostatné provincie zvané „Deutschböhmen.“

Požadavky byly ve Vídni pozitivně přijaty a v květnu roku 1918 vláda nařízení, které proklamovalo zřízení „Deutschböhmen“ jako samostatné provincie. Návrh měl vstoupit v platnost od 1. ledna 1918 a v Čechách mělo vzniknout krajské zřízení, organizované podle principu národnostního zastoupení. Pro oblasti národnostně rozdílné měly být vytvořeny zvláštní, na sobě nezávislé zemské vlády, které by však zůstávaly podřízeny ústřední, centralistické vládě ve Vídni. Toto nařízení se ovšem nesetkalo v Čechách s pozitivním ohlasem a vzbudilo vlnu rozhořčení.

Válečný vývoj a následný pád Rakouska-Uherska zamezil realizaci vídeňského návrhu a tím i dalších německých požadavků. Skutečně realizovaným návrhem Němců bylo zřízení krajského soudu v Trutnově, jehož obvod byl vytyčen přibližně podle

národnostního principu v hranicích budoucího zřízení „Deutschböhmen.“ Dále 26. září roku 1918 došlo k rozdělení správní komise na českou a německou část.⁷⁸

21. října 1918 němečtí poslanci z českých zemí v předstihu odmítli vznik Československa a oznámili rozhodnutí o připojení části území k Rakousku v rámci národnostní převahy v těchto oblastech.

28. října 1918 bylo vyhlášeno Československo a téhož dne navštívil generální konzul Německé říše v Praze, svobodný pán von Gebattel národní výbor v Praze a žádal o ochranu německých státních příslušníků v celých Čechách.

29. Října 1918 se sešli ve Vídni v zasedacím sále dolnorakouského zemského sněmu němečtí poslanci z českých zemí a vydali protest proti připojení území osídlených Němci k Československu. Obdobnou výzvu také vydala Německá národní rada v Ústí nad Labem. Téhož dne navštívil generální konzul Německé říše v Praze, svobodný pán von Gebattel národní výbor v Praze a žádal o ochranu německých státních příslušníků v celých Čechách.⁷⁹

30. Října 1918 zástupci německé populace v zemích Českých vyhlásili tzv. „Německé Rakousko,“ které se mělo být složeno z Dolního Rakouska, Horního Rakouska, Štýrska, Korutanska, Tyrolska, Vorarlberska, Solnohradská, Německých Čech a Sudet. K těmto územním celkům měla patřit ještě přidružená města s velkým zastoupením populace hlásící se k německé národnosti. Byla to města Jihlava, Olomouc a Brno.⁸⁰

31. října 1918 dovolily mocnosti Dohody Čechoslovákům obsazení důležitých bodů v nově rodícím se Československu. Toto obsazování začalo především v lokalitách, které se měly stát součástí tzv. „Německého Rakouska.“ Tyto oblasti byly zčásti obsazeny nepočetnou a armádou Československa a pokračovali v obsazování až 20. Prosince 1918. Obsazování probíhalo formou odzbrojení místní domobrany a oficiálním vyhlášením příslušnosti dané lokality k Československu. Funkci správy těchto okresů vykonávala správní komise, která byla jmenována na přechodnou dobu, která končila nadcházejícími volbami.

⁷⁸ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s.128-142,430 s. ISBN 80-86861-66-X.

⁷⁹ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s.128-142,430 s. ISBN 80-86861-66-X.

⁸⁰ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. 546 s. ISBN 80-246-1007-8.

Dne 16. Února 1919 se měly konat volby do Parlamentu do Německého Rakouska, které měly probíhat také na částech území Československa. Československá vláda tyto volby nepřipustila a na 4. Března 1919 čeští Němci svolali demonstrace za právo na sebeurčení. Tyto demonstrace byly spojeny s všeobecnou stávkou a na řadě míst došlo ke krvavým střetům mezi Němci a československou armádou. Dodnes se názory na tyto demonstrace diametrálně liší. Česká strana viděla krvavé potlačení jako včasné zamezení povstání Němců proti Československu a Němci tyto demonstrace viděli jako bezdůvodný masakr Německého obyvatelstva armádou Československa.

Vznik samostatného Československa se neobešel bez obětí a neměl tak hladký průběh jak by se dnes mohlo zdát. V letech 1918 a 1919 je známa téměř stovka obětí a mnoho zraněných ve všech příhraničních oblastech. Začátkem těchto událostí bylo obsazení strategických pozic Československou armádou a následným protestem Německé zemské vlády v Liberci. Protestovala proti obsazení území a přesunula svůj úřad do Vídně. K vojensky organizovanému odporu došlo 3. Prosince 1918 v Kaplici – jižních Čechách, dále docházelo ze strany Němců v dalších příhraničních oblastech k revoltě převážně proti odvodům do Československé armády.⁸¹

U státní správy tohoto útvaru byl na jeho vrcholu zemský sněm, který měl řešit zahraniční politiku, výstavbu státní správy, nezávislost vůči dosavadnímu a českému státnímu aparátu, vytvoření nových okresních hejtmanství, jejich rajonizaci, postavení nových institucí jako například byla Volksräte. Volksräte byly zastupitelské orgány složené z představitelů všech politických stran a významných politických činitelů. Volksräte byly obdobou českých národních výborů či slovenských národních rad. Pravomoci, úkoly i postavení Volksräte bylo problematické a nebylo ani přesně vymezeno. Nenahrazovaly zastupitelstva, naopak měly být v rámci subsidiarity podpůrnou složkou pro všechny organizace v obvodu své působnosti. Jejich činnost spočívala v kontrole hospodaření, zásobování, podávání zpráv o politické situaci a navrhopvat zemskému sněmu různá opatření. Na druhou stranu tyto orgány měly také vykonávat příkazy zemské vlády a starat se o vojenské záležitosti obrany a domobrany, tzv. Volkswehru. Již zmiňovaný zemský sněm byl dle vzoru rakouského Národního shromáždění či českého Národního výboru utvořen podle výsledků voleb z roku 1911. V čele zemského sněmu zemský hejtman a zemská vláda, která si poté volila ze svého

⁸¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé (1867-1939)*. Praha : Dokořán, 2008. 504 s. ISBN 978-80-7363-146-8.

středu zemský výbor. Avšak tyto zvolené orgány nepředstavovaly v tomto novém útvaru silnou pozici. Dále byly vytvářeny další typy rad, jako rady vojáků – Soldatenräte, které neměly správní charakter, který zůstával v moci Volksräte. Už z prvního pohledu na geografické rozložení tohoto útvaru bylo nemožné jakkoli udržet takové území životaschopné bez části území Německa nebo Československa. Tento nesymetrický státní útvar se také potýkal s problémem neochoty na spolupráci z rakouské strany, která spíše vyčkávala na vývoj situace. Dalším zásadním problémem byla nemožnost spolupráce s pražským místodržitelstvím, které dne 11. listopadu 1918 vydalo oběžník obsahující zákaz okresním hejtmanstvím vykonávat jakékoli příkazy vlády Deutschböhmen. Paradoxně tedy na jedné straně měli hejtmanství poslouchat příkazy zemské vlády a na straně druhé byly podřízeny místodržitelství, které bylo v českých rukách.⁸²

Na úrovni okresů byly zřízeny tzv. Okresní národní rady (Bezirksnationalräte), které měly podle Schelleho (2005, s. 130, 131) „*představovat veškeré síly okresu, sjednocovat zástupce zájmových organizací a politických stran. Dále měly být poradními orgány zemské vlády a starat se o politický vývoj příslušné oblasti. Rovněž měly pečovat o vytvoření Volkswehru pro zajištění klidného vývoje svého obvodu, jakož i neustále bojovat za právo na sebeurčení pohraničních provincií.*“

Další provincie tvořící Německé Rakousko, Sudety v oblasti západního Slezska také vytvářely své vlastní orgány, kterými byly opět zemský sněm, okresní národní rady či Volksräte. Moc výkonnou nad provincií zajišťovalo 42 poslanců společně s vládou. Některé části okresu byly reorganizovány, ale většina byla bezproblémově převzata pod správu Německého Rakouska. V rámci sudetské oblasti ze strany německých politiků probíhaly i snahy o vytvoření tzv. „Velkého Slezska,“ které jednalo o připojení okolních obcí k Slezsku včetně průmyslových okresů Moravské Ostravy, Frýdku a Místku. Program na vytvoření „Velkého Slezska“ se pochopitelně setkal s odporem ze strany jak polské Rady Narodowa, tak i ze strany Zemského národního výboru pro Slezsko.

Provincie Böhmerwaldgau rozkládající se v lokalitě dnešních jižních Čech v Pošumaví dne 3. listopadu 1918 vyhlásila ve Vídni své odtržení vůči Československu a následně připojení k Hornímu Rakousku nového útvaru Německého Rakouska.

⁸² SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 130-131 s., 430 s. ISBN 80-86861-66-X.

Stejným příkladem i ve stejném datu mělo být připojení Deutschmähren vyhlášené ve Znojmě. Tato provincie chtěla být připojena k Dolnímu Rakousku a být včleněna do Německého Rakouska. Prozatímní vláda a státní správa byla vedena hejtmanem.

Pramen náhledu: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Deustchosterreich-cs.png>

Před avizovanými volbami v Německém Rakousku v prosinci 1918 byly postupně všechny zmiňované územní provincie obsazeny Československou armádou, a tím iredentistické snahy o připojení provincií s německou populací byly rozbity.⁸³ Dále na přiložené mapce si lze všimnout také snah o připojení dalších oblastí, zejména Itálie se sídelním centrem Bolzano a také Slovinské oblasti okolo města Maribor. Tyto další snahy také dopadly neúspěšně, a jak uvádím ve své práci výše, neobešly se tyto všechny střety bez násilností a konfliktů na obou stranách pomyslné barikády. Pro Německé Rakousko ukončením jejich snah o odtržení území z područí Československa skončila i naděje na právo sebeurčení proklamované mezi Dohodou, Čechy a americkým prezidentem Wilsonem. Jak historie ukázala později, celá záležitost neskončila.

⁸³ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 430 p. ISBN 80-86861-66-X.

4.1 Předválečný vývoj regionu

Předcházející události a následné potlačení snah o anexi území Československa vytvořili nejednoduché postavení české menšiny v pohraničí. I přes mnohé potíže byly nakonec vytvořeny české národní výbory. Většinu v těchto národních výborech na rozdíl od těch vnitrozemských měli silnou pozici strany sociálně demokratické a socialistické. Jak dále uvádí Schelle (2005, s. 132) „*K nejvýznamnějším menšinovým národním výborům patřil duchcovský výbor, jenž mimo jiné vydal i instrukci o tom, že národní výbory mají být sestaveny z dvanácti členů socialistických stran (po 6) a zastoupena měla být, existovala-li v místě její organizace, také státoprávní demokracie.*“ V příhraničních oblastech často národní výbory sváděly boj se sudetoněmeckými vládami, které v rámci národnostního složení lokalit měly silné pozice. Jednalo se o politický boj s německou samosprávou, zakládaly české školy, vydávaly zákazy propouštění ze závodů i vyhlašovali například osmihodinovou pracovní dobu, kterou Československo uzákonilo v pracovních podmínkách zákonem č. 91 ze dne 19. prosince 1918. Národní výbory také spolupracovaly s československou armádou při obsazování pohraničních lokalit. Výjimečně národní výbory utvářely s vládními činiteli provincií dohody o spolupráci na správě a domobraně, resp. občanské strážce. K národním výborům uvádí Schelle (2005, s. 132) „*Význam národních výborů v pohraničí byl tedy nemalý, to také přispělo k tomu, že jejich činnost pokračovala i poté, co v jiných částech republiky byly zrušeny.*“ Jak je již z předchozích textů patrné, samotné Německé císařství se vůči Československu nikterak nevymezovalo ani nevměšovalo se do vnitropolitické situace. Dle mého názoru Německé císařství se samo bortilo po prohrané válce ve svých základech a následná Listopadová revoluce a abdikace Viléma II. měla za následek zánik Německého císařství. Listopadovou revoluci roku 1918 vyvolaly levicově radikální skupiny v čele se skupinou Spartakovců, kteří měli za cíl ukončit válku, rozbít zbytky Německého císařství a vytvořit tak nechvalně známý socialistický stát podle vzoru Sovětu. Tato revoluce byla víceméně úspěšně potlačena kontrarevolucí a skončila 11. srpna 1919 přijetím Výmarské ústavy, která nastolila parlamentní demokracii s novým spolkovým státním útvarem známým jako Výmarská republika. Ve stejném roce zástupci Výmarské republiky podepsali v Paříži Versaillskou mírovou smlouvu, která předznamenala pozdější vývoj Německa, ale i celého světa.

Vývoj Německé a Rakouské správy se postupně harmonizoval v moci výkonné, soudní a zákonodárné. Všechny tyto snahy indikovali již v roce 1928 budoucí spojení Německa a Rakouska, ke kterému sdělil své i poslanec Kamil Krofta: „*My si musíme uvědomiti, že se anšlusu v budoucnosti dá sotva zamezit.*“⁸⁴

Během následujících pěti let vzájemné konflikty mezi Čechy a Němci stagnovaly a dá se říci, že vývoj šel k jakési „Normalizaci“ v politické a sociální rovině v Československu. Pohraničí bylo doosídlováno vnitrozemskými Čechy, kteří vykonávali převážně státní správu. Nelze ovšem říci, že by neexistovaly vůbec žádné problémy s menšinami v Československu. V rámci německé menšiny tyto problémy existovaly v řadě míst Evropy, ať to byla Itálie, Francie, Polsko či Litva. V kontextu tehdejší doby je důležité uvědomit si fakt, že německá menšina byla rozprostřena širokým záběrem po celém světě. V protičeskoslovenských náladách pokračovaly spíše různé spolky a organizace, které podporovaly anexi území Československa.

Důležitým se stal rok 1925, kdy vznikl za účasti německých poslanců Československa takzvaný vlastenecký svaz Sudetoněmecký (Sudetendeutscher Heimatbund). Přesto německé ministerstvo zahraničí a potažmo i stát nijak nepodporoval toto protestní uskupení, které pokračovalo v iredentistických snahách. Členy tohoto svazu byli mnozí funkcionáři a politici z dob Provizorního národního shromáždění Německého Rakouska. Později byli někteří politici členy Německé strany dělnické (Deutsche Arbeiterpartei – DAP), již založené v roce 1904 v Praze. Po roce 1918 byli tito lidé voleni do československého Národního shromáždění a začátkem let 20. přeměnili Německou stranu dělnickou na Německou národně socialistickou stranu dělnickou. Příkladem takového politika byl Hans Knirsch, který se podílel na německé opozici proti začlenění k Československu.⁸⁵

Dovolím si zde citovat celý protokol, proto abych jej nevytrhl z kontextu. Jedná se o protokol z 21. schůze Národního shromáždění republiky Československé, poslanecké sněmovny ze dne 21. února 1930. V projevu Knirsche a mnohých dalších poslanců jsou stále patrné protičeské nálady. 30. Léta jsou také obdobím Velké hospodářské krize, která svým drtivým dopadem měnila společnost, politiku i sociální život obyvatel celého světa, Československa nevyjímaje.

⁸⁴ KUBŮ, Eduard a Antonín KLIMEK. *Československá zahraniční politika 1918-1938: kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995.

⁸⁵ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, 1021 s. ISBN 8072391801.

„Posl. Knirsch (německy): Slavná sněmovno! My, němečtí národní socialisté, nemůžeme hlasovati pro žádný z obou vládních návrhů zákonů. Návrh zákona, jímž mají býti zvěčněny zásluhy presidenta Masaryka o stát, žádá, abychom schválili politiku, která znamená pro náš sudetsko-německý národ nejhlubší bezpráví. Počínaje tím, že nám bylo odepráno právo sebeurčení, až k tomu, že se s námi nakládá jako s bezprávným menšinovým národem, musili jsme si my, sudetští Němci, v letech od založení státu až do dnes dáti líbiti všechno hoře a ponižování, které s tím byly spojeny. Nebudu je jednotlivě vypočítávati, neboť bych musil většinou opakovati vývody váženého pana řečníka přede mnou. I když rádi uznáváme... (Posl. dr Stern [německy]: Tedy také!) - ano, tedy také - že se president Masaryk v posledních letech osobně slovem i písmem snažil naplniti politiku tohoto státu duchem národní smířlivosti a sociálního pokroku, musíme přece konstatovati, že bezpráví spáchané na našem národě trvá i dále, a dosud neučinila vláda žádného opatření, které by základní obrat byť i jen naznačovalo. Pokud bude trvati toto bezpráví, zůstane jméno presidenta a zakladatele státu Masaryka nerozlučně spojeno s tímto bezprávím. Odmítáme tedy, ačkoli si velmi vážíme osobnosti Masarykovy jako člověka a ačkoli jeho úcty hodné stáří vzbuzuje v nás velkou vážnost, z důvodu dějinné pravdy a z našeho chápání národní svobody a rovnoprávnosti účastniti se pocty, která, jako pocta, kterou zamýšlíte, neplatí člověku, nýbrž politikovi a státníkovi. Návrh zákona o věnování má sice ráz humaní, ale smysl jeho shoduje se s návrhem prvním. Proto jej musíme odmítnouti z týchž důvodů. (Potlesk.),⁸⁶

Dále je to patrné i z 284. schůze Národního shromáždění republiky Československé, poslanecké sněmovny ze dne 20. června 1933, kdy se projednával trestný čin již zmíněného Knirsche. Tato rozprava je velice zajímavá a dává nám představu o tehdejší situaci.

„Zpravodaj posl. dr Suchý: Slavná sněmovno! Posl. Knirsch zúčastnil se dne 14. března 1931 v Norimberku smuteční oslavy, pořádané spolkem "Sudetendeutscher Heimatbund" na paměť osob usmrcených dne 4. března 1919. Při této příležitosti pronesl také řeč, ve které spatřuje krajský soud v Mostě skutkovou podstatu přečinů podle §u 14, čís. 1 a §u 17, čís. 1 zákona na ochranu republiky.“

⁸⁶ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online].[cit. 12. 01. 2015]. URL: <<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/021schuz/s021005.htm>>.

Poslanec Knirsch popisuje celou situaci následně:

„Posl. Knirsch (německy): Slavná sněmovno! Pan zpravodaj navrhuje, abych byl vydán k trestnímu stíhání, poněvadž jsem před třemi lety pronesl v Norimberce v sudetskoněmeckém "Heimatbundu" řeč na paměť padlých v březnu. Nebyl bych se hlásil k slovu, kdyby zde nešlo o trestní stíhání politického smýšlení. Od onoho smutného 4. března roku 1919 po všechna ta léta pořádali jsme k uctění našich mrtvých z března v sudetsko-německém území všude slavnosti. (Předsednictví převzal místopředseda Taub.) Takové slavnosti za naše mučedníky 4. března konaly se ve všech velkých městech, ve Štýrském Hradci, ve Vídni, v Solnohradě, v Berlíně, v Drážďanech, v Norimberce, v Mnichově, jakož i doma a při těchto březnových slavnostech mluvili členové sněmoven různých stran a nikdy žádný člen sněmovny nebyl pronásledován pro svou účast na takovéto březnové slavnosti nebo proto, že tam mluvil.

Březnové slavnosti, jak jsem již řekl, konají se na paměť našich mrtvých z března a jsou přiznáním k ideálům, za které padli v březnu položili svůj život. To bylo respektováno s úctou do nedávna i z těchto lavic, ale teprve v poslední době zavedla se praxe tak jako v mnoha jiných případech proti opozici, že se nyní účast na těchto březnových slavnostech stíhá trestně. Ale ve spojení s tím jsou nyní stíháni členové sněmovny, kteří se účastní těchto březnových projevů, nejen pro své řeči nebo pro obsah řečí, nýbrž jsou stíháni také proto, poněvadž sudetsko-německý "Heimatbund" jest prý protistátní iredentistické sdružení a účast na projevu nebo podniku sudetskoněmeckého "Heimatbundu" jest již tedy sama o sobě zločinem stíhaným trestně.

Konstatuji zde, že sudetsko-německý "Heimatbund" ve Vídni a v Berlíně jest veřejné sdružení s úředně schválenými stanovami, že účelem sdružení jest ochrana našich sudetskoněmeckých krajanů sdružených v "Heimatbundu", jakož i boj za právo sebeurčení našeho národa a všech národů, což, jak známo, vytyčila kdysi Dohoda jako cíl války a jako základ mírových smluv. "Heimatbundy" pracují úplně veřejně. Členy sudetsko-německých "Heimatbundů" jsou příslušníci všech německých stran od komunistů počínaje až po národní socialisty. V Sasku má sudetsko-německý "Heimatbund" asi 10.000 členů. Většina členů "Heimatbundu" jsou komunisté a sociální demokraté. Protistátní činnost v tom smyslu, jak se podkládá "Heimatbundům", neexistuje, ledaže účel "Heimatbundu", určený stanovami, se pokládá za protistátní. Jak jsem již řekl, z těchto důvodů také po všechna ta léta nikdy se nezahajovalo trestní stíhání a jest to po prvé, že jest vydáván k trestnímu stíhání německý člen sněmovny pro účast na projevu "Heimatbundu".

Označuje-li vláda sudetsko-německý "Heimatbund" za protistátní nebo líčí-li jej tak, bylo by bývalo povinností úřadů, aby to nějak veřejně vyhlásily.

Žádný z desetitisíců členů neví, že jeho členství v "Heimatbundu" spadá pod paragrafy trestního zákona. Nikde nebylo veřejně vyhlášeno, že se na účast na projevu "Heimatbundu" vztahuje trestní zákon. Nemohlo to ani býti vyhlášeno, neboť mezi československým státem a Rakouskou republikou jest uzavřena dokonce státní smlouva, podle níž žádný stát nesmí trpěti na své půdě sdružení namířená proti existenci nebo jednotnosti jiného státu. (Souhlas na levici.) Jest to lánská státní smlouva. Jest tedy absurdní, líčí-li ministerstvo vnitra nebo ministerstvo věcí zahraničních sudetskoněmecký "Hermbund", který má úředně schválené stanovy a koná svou činnost úplně veřejně, jako protistátní, iredentistickou organizaci a vydává-li pro účast na nějakém projevu lidi prostě soudu a dává je na základě posudku ministerstva prostě pak odsouditi k trestům vězení. Nemohu to chápati jinak, než že tuto praksi musím počítati k oné praksi, které se nyní snažíte používati proti oposici všeobecně. Pánové! Kdo má venku věděti, co jest dovoleno a co nikoliv, když veřejnost není nikde žádným úřadem náležitě poučena? Upozorňuji jen na praksi u nás venku. Do dvou nebo tří let nebyla DNSAP v Německé říši protistátní organizací. (Posl. inž. Jung [německy]: Ani ještě před půl druhým rokem!) Ano. Mohli jsme se s ní právě tak volně stýkati, asi jako sociální demokraté se svými bratrskými organizacemi. Ještě na posledním sjezdu strany v Teplicích-Šanově účastnil se tohoto sjezdu strany se souhlasem úřadů jako host nynější říšský ministr vnitra dr Frick (Posl. inž. Jung [německy]: Jako ve Frývaldově Brücker!) a mluvil před vládním zástupcem. Na frývaldovském sjezdu strany, jak mně upozornil kol. Jung, byl přítomen jako náš host nynější slezský vrchní president Helmut Brücker, poslanec říšského sněmu. (Posl. inž. Jung [německy]: Mluvil na veřejné schůzi!) Ano, v Chomutově mluvil člen říšské sněmovny Maier. Mohli k nám přijíti jako členové sněmovny jiných stran a mluviti a nikdo v tom zde nic neviděl. Náhle, bez nějakého úředního vyhlášení nebo úředního upozornění označuje se to vše a líčí jako protistátní, právě tak jako s oblibou líčíte "Heimatbundy" a všechny, kdo v nich pracují, za iredentisty.

Vím, že moje vývody nemohou nic změnit na usnesení imunitního výboru. Ale máme nyní před sebou řadu zákonů, jejichž účelem mezi jiným jest také posílení a podporování vážnosti a autority sněmovny. Domníváte-li se, že vážnost sněmovny, k níž také patří

úcta a vážnost člena sněmovny, podpoříte tím způsobem, že budete rdousiti oposici a soudně stíhati smýšlení, místo abyste se s ním politicky vypořádali, pak se mýlíte. Naprosto nás tím neodvrátíte, abychom se nepřiznávali ke svému smýšlení a své činnosti, i když použijete takových způsobů, jak to ráčíte nyní dělati v tomto případě. (Potlesk.) „

Následovalo opět vystoupení poslance Suchého, který uvádí k výroku Knirsche následující: *„Slavná sněmovno! K vývodům p. posl. Knirsche sluší pouze přičiniti, že imunitní výbor se nezabýval imunitní věcí p. posl. Knirsche povrchně. Imunitní výbor se dokonce usnesl, aby projednání celé záležitosti bylo odloženo a aby spisy byly doplněny doklady, ze kterých by bylo patrné, jaké povahy je spolek, na jehož schůzi p. posl. Knirsch bral účast, a mimo to, jakých výroků na schůzi p. posl. Knirsch užil. Imunitnímu výboru byly předloženy příslušné doklady, ze kterých je velmi jasně patrné, že spolek, na kterém p. posl. Knirsch bral účast, není spolkem, o kterém by bylo možno říci, že jeho činnost je v souhlase s tím vším, oč usilujeme a co chceme, aby u nás přispívalo k celistvosti státní a ústavní jednotnosti. Mimo to předložené říšsko-německé časopisy reprodukovaly řeč p. posl. Knirsche způsobem velmi jasným, takovým, že z nich imunitní výbor došel ku přesvědčení, že všecko, co p. posl. Knirsch na označené schůzi řekl, je toho druhu, že také p. posl. Knirsch má za tyto výroky nésti odpovědnost. Z toho důvodu navrhuji, aby posl. sněmovna přijala návrh imunitního výboru za svůj a p. posl. Knirsche vydala. (Souhlas).“⁸⁷*

Výsledkem hlasování bylo vydání poslance Knirsche k trestnímu stíhání. V říjnu roku 1933 se poslanecký klub Německých národních socialistů rozešel, neboť byla tato strana státem rozpuštěna. V listopadu 1933 byli poslanci téže strany zbaveni mandátu.

„Na samém sklonku života se Hans Knirsch (spolu s Alexandrem Petermichelem) odhodlal navštívit německého kancléře Adolfa Hitlera, který jej však, zjednodušeně řečeno „hodil přes palubu“. Bylo to na německých Turnerských slavnostech ve Stuttgartu a Hitler je ani nepřijal; zároveň dal zelenou mnohem dravějšímu Konrádu Henleinovi. Brzy po návratu do Duchcova spáchal Hans Knirsch dne 6. prosince 1933 sebevraždu.“⁸⁸

⁸⁷ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online].[cit. 12. 01. 2015]. URL: <<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/284schuz/s284003.htm>>.

⁸⁸ KOUKAL, Pavel. Kdo byl Hans Knirsch? Duchcovské noviny [online]. 2007,roč.13,s.18.[cit. 12. 01. 2015]. URL: <<http://www.duchcov.cz/noviny/200709/historie.htm>>.

V roce 1926 vstoupilo Německo do Společenství národů, což na stranách Československa i Německa vyvolalo nemalé diplomatické roztržky.⁸⁹ 30. léta ve znamení světové krize a nástupu autoritářských režimů vyvolal ve světě řadu velkých problémů jak ekonomických, tak i sociálních. Mnoho zemí postihla hyperinflace, Sovětský svaz nechal vyhladovět desítky milionů lidí nucenou industrializací a kolektivizací zemědělství. V Československu po nástupu Adolfa Hitlera, který se stal kancléřem a posléze vůdcem Německa, vznikaly obavy z možné války a u obyvatel německé národnosti naděje na nerealizovaný plán odtržení části Československého území a následné připojení k nově vznikající III. Říši.

Koncem 30. let již bylo jasné, že svět nebude takový, jako byl doposud. Mnichovská dohoda zpečetila obavy Československé republiky a onu naději pro obyvatelstvo německé národnosti. Nyní se dostáváme do bodu, kdy se rozcházejí cesty v pochopení této dohody. Dohody, na kterou si musí svůj názor udělat každý sám individuálně. Jedna verze hovoří o přinuceném odstoupení území na základě tlaku pěti mocností. Druhá hovoří o právu na sebeurčení etnických Němců, kteří mají právo se rozhodnout, do jaké země chtějí patřit.

Před samotným vznikem Československa T. G. Masaryk jednal ve Spojených státech se zástupci Českého národního sdružení, Svazu českých katolíků a Slovenské ligy o poválečném vzniku samostatného státu, který se bude nazývat Československem. Výsledkem tohoto jednání bylo podepsání *Pittsburské dohody* ze dne 31. května 1918. Této dohodě předcházela *Clevelandská dohoda* ze dne 22. října 1915, která měla vytvořit nikoli unitární stát, ale stát federativní. Stát, který by zaručoval Slovensku svou samosprávu, slovenský jazyk úřední i vyučovací. Později však sám signatář T. G. Masaryk dohody zpochybňoval, co by právně nezávazné a pouze v roli lokální dohody Čechů a Slováků na půdě Spojených států.

⁸⁹ OLIVOVÁ, Věra. *Československo a Německo 1918-1929*. Vyd. 1. Praha: Společnost Edvarda Beneše, 2010, 264 s. Knižnice Společnosti Edvarda Beneše. ISBN 978-80-86107-45-5.

Následná Washingtonská deklarace, Filadelfská dohoda, Prozatímní ústava dali šanci ke vzniku samostatného Československa a to 28. října 1918 recepční normou č. *11/1918 Sb.z.an.*, vstoupilo v život.

Nyní se dostáváme k budoucímu problému mezi národem českým a německým. Československo vymezilo na základě smlouvy ze St. Germain své územní hranice podle historického a přírodou vytvořeného pásma. Smlouva ze St. Germain zároveň nebere ohled na snahy o anexi území německojazyčné menšiny a zároveň upravuje pouze hranici Československa s Rakouskem, nikoli Německem. Avšak problematika soužití s německou menšinou po staletí neexistovala bez rozdmýchávání etnických problémů na obou stranách. Německá menšina, která tvořila třetinu obyvatel Československa, nebyla nikdy přijata v pravém slova smyslu do Československa.

Jak uvádí Grill (2012, s. 20) „*Český nacionalistický mýtus, zaznamenávající nyní vzestup, popisoval a vymalovával tyto události, jakoby se jednalo o konflikt mezi Čechy a Němci.*“⁹⁰ Již od vzniku Československa se objevovaly různé spisy na „odněmčení“ Československa jako například píše Stěhule (1919, s. 20) „*Z této organizace lidstva zůstává zatím vyloučen národ německý, a to v důsledku toho, že organizován je na principech ostatnímu lidu nepřátelských a že tato organizace není pouhým vnějškem, nýbrž pod tlakem okolností vnějších...*“⁹¹

Posledním krokem přicházíme k tzv. „Mnichovské dohodě.“ Dohodě, která byla dne 19. 9. 1938 vytvořena a předložena na základě předchozí domluvy mezi Německem, Anglií a Francií české vládě. Ta ji 21. 9. 1938 přijala a později 29./30. Zář 1938 podepsala. Výsledkem této domluvy bylo odstoupení požadovaných území Československa v termínu 1. až 10. října 1938. Území s nadpoloviční většinou obyvatel německé národnosti dle dohody připadlo Německu.⁹² Mapa zobrazující lokality i procentuální počty Němců je umístěna v obrázkové příloze č. I, č. II této práce.

⁹⁰ *Mnichovská dohoda a osud sudetských Němců*. Mimořádné rozšířené vydání. Překlad Pavel Kamas. Brno.Guidemedia, 2012, s. 17-23, 153 s. ISBN 978-80-905310-0-0.

⁹¹ STĚHULE, L. *Československý stát v mezinárodním právu a styku*. Praha 1919, ODSUN 536-548. 20s.

⁹² *Mnichovská dohoda a osud sudetských Němců*. Mimořádné rozšířené vydání. Překlad Pavel Kamas. Brno.Guidemedia, 2012, s. 17-23, 153 s. ISBN 978-80-905310-0-0.

4.2 Poválečný vývoj regionu

Po splnění podmínek „Mnichovské dohody“ byla přeorganizována a zřízena správa v rámci Německa vedená Říšským komisařem Sudetoněmeckého území Konrádem Henleinem. V průběhu války došlo na území Československa i Sudet k zániku mnoha obcí. Jednalo se o zánik obcí z důvodu válečných bojů a pak z důvodu vzniku a rozšiřování vojenských újezdů a cvičišť.

Po skončení války byla „Mnichovská dohoda,“ prohlášena stranami, které ji uzavírali společně s Německem a Itálií za nicotnou a neplatnou. Území, o které Československo „Mnichovskou dohodou“ připadlo opět Československu. Na základě Dekretů prezidenta republiky byli ve většině případů občané hlásící se k německé a maďarské národnosti, kolaboranti a lidé, kteří se provinili vůči Československu zbaveni majetku, občanství a vypovězeni z jeho území. Jedná se o dekret č. 5/45 Sb. ze dne 19. 05. 1945, o neplatnosti některých majetkových právních jednání z doby nesvobody a národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů. Dále pak o dekret č. 12/45 Sb., zde dne 21. 06. 1945, o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. A dekret č. 28/45 Sb. ze dne 20. 07. 1945, o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci.

Výjimku tvořili lidé, kteří se aktivně podíleli proti okupační armádě či Německu vůbec v rámci odboje dle dekretu č. 33/1945 Sb., Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 2. srpna 1945 o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Tento mohutný odsun obyvatel trval téměř až do roku 1950. Původní obyvatelé byli nahrazováni postupně Československými přistěhovalci z vnitrozemí a následně i repatriovanými Čechoslováky z východní Evropy. Dosídlovací proces pak trval až do 80. let v různých vlnách.

Jak uvádí Petr Pithard pro knihu *Zmizelé Sudety* (2006, s. 9):

„Jistě, zmizeli konkrétní lidé, se kterými vedeme a ještě povedeme obtížný dialog o minulosti, tak jako oni jej vedou s námi, ale zmizely především plody práce celých generací, uložené ve zcela nepolitické krajině jako v té kdysi nejbezpečnější záložně.

Tyto Sudety lidské práce zmizely, protože jsme neuměli, my, tak šikovný a pracovitý národ, tu práci zhodnotit, přidat k ní tu naši. Jistě, neplatí to zdaleka všude, ale vcelku to platí.“

„Co se tam stalo v prvních letech po válce, obtisklo se do kulturní krajiny, a tedy i do lidských sídel tak, že by to ani poctivá, pilná práce neuměla zahladit“⁹³

Z předchozího obsahu tedy víme, proč zanikaly obce v Sudetech a víme také, jak probíhal exodus tamních obyvatel. Nezodpovězena zůstala otázka pouze na základě, čeho zanikaly obce a města. Abychom si na otázku dokázali dobře a jednoduše odpovědět, musíme se vrátit opět ke vzniku obcí, kdy obec je základním územním a samosprávným společenstvím občanů a je místem výkonu veřejné moci. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek a vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, dle §1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích ze dne 12. dubna 2000, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁴ Pokud tedy obec fakticky i právně existuje a dojde k jejímu vylidnění a tím narušení základních principů obce, nemůže již být více spravována a ačkoli katastrální území nezanikne, zanikne obec samotná. V rámci doosídlování obcí docházelo sice k obnově obyvatel, ale toto nevyšlo dle předpokladů. Mnohé lokality nebyly pro dosídlené lukrativní a ani se nepodobali jejich představě, proto opět odcházeli do jiných lokalit a to především městských sídel, kde byl životní standart jiný. Příkladem dokonalé destrukce může být také Doupovská oblast, která byla roku 1953 zlikvidována odsunem více než 17000 lidí a následným vytvořením vojenského výcvikového prostoru Hradiště. Mnohé stavby včetně kostelů a hřbitovů dodnes slouží jako cvičný cíl všemožných zbraňových systémů. Pozoruhodná je historická souvislost mezi Doupovskou oblastí a bojem slovanského kmene vedeného Sámem s Franky. Doupovská oblast je sopečného původu a je také vodním zdrojem pro okolní města.

⁹³ *Zmizelé Sudety*. 4. upr. a rozš. vyd. Redaktor Petr Mikšíček. Domažlice: Český les, 2006, s.9,656 s. ISBN 8086125734.

⁹⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ze dne 12. dubna 2000

Na mnohých místech Sudet bylo dosídlení částečně úspěšné díky bohatému přírodnímu prostředí a stalo se vyhledávaným místem pro odpočinek mnohých lidí z městského prostředí. Můžeme zde hovořit také o nárůstu osídlení díky přírodnímu turismu, který v Sudetech obnovoval a dodnes obnovuje mnohé lokality. Většina lokalit byla však degradována z městských a větších obecních celků na nižší osadní aglomerace, které neodpovídají běžnému standartu obce, a jistě potrvá ještě velice dlouho, než se tato situace změní. Je to úkol budoucích generací, které snad rozšíří současnou zástavbu i do okolních míst a území se tak stane opět místem plným života.

Má slova potvrzuje i následující informace Zmizelé Sudety (2006, s. 24):

„V pohraničních oblastech zaniklo po roce 1945 kolem 3000 obcí, částí obcí a samot. Důvodem byl nedostatek obyvatel, kteří by se zde usadili. Mnoho staveb zaniklo také kvůli zákazu vstupu do hraničních pásem. Během pár let tak zmizely tisíce staveb dotvářejících místní charakter. V šedesátých letech dvacátého století se však situace obrátila, protože se obnovy chátrajících objektů chopili tzv. chataři. Díky nim se podařilo zachránit nejen velké množství roubených lidových staveb, ale také mnoho dalších budov odlišného, německého architektonického stylu. Tyto stavby dne pomáhají vytvářet genia loci Sudet. Člověk podle těchto „jiných domů“ snadno pozná, že právě vstoupil na území, kde se stavělo podle odlišných vzorů, než na jaké jsme zvyklí ve vnitrozemí.“⁹⁵

Existuje mnoho údajů Statistického úřadu, který vychází ze sčítání lidu a dokáže přesně určit úbytek či přírůstek obyvatel a obcí. Dovolím si zde vložit pro úplnost pouze tabulku s počtem úbytku lidí německé národnosti v rámci Sudetských oblastí. Detailní výpisy jednotlivých obcí a míst je dostupný: www.zanikleobce.cz

⁹⁵ Zmizelé Sudety. 4. upr. a rozš. vyd. Redaktor Petr Mikšíček. Domažlice: Český les, 2006, s.24, 656 s. ISBN 8086125734.

4.3 Pozitivní a negativní dopady v rámci zániku obcí a odsunu obyvatel

O dekretch prezidenta republiky, tzv. Benešových dekretů je psáno velmi mnoho jak v pozitivním, tak i v negativním smyslu. Tyto Ústavní zákony vydávané v exilu se staly po II. světové válce ke dni 05. 03. 1946 ústavním zákonem č. 57/1946 Sb. Prozatímním Národním shromážděním byly ústavní dekrety tímto prohlášeny za ústavní zákony. Dekrety pak byly prohlášeny za zákony. Z dnešního pohledu jsou již dekrety prezidenta republiky dle nálezu Ústavního soudu České republiky č. 5/1995 Sb. právně neúčinné, přesto zůstávají nedílnou součástí právního řádu České republiky.⁹⁶

Jako pozitivní krok k urovnání vztahů mezi Českou republikou a Německou spolkovou republikou může být uzavření tzv. Česko-německé deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji ze dne 21. 01. 1997, ve které obě strany hodnotí vývoj a důsledky II. světové války s vírou na pozitivní budoucnost obou národů. Nedílnou součástí této deklarace je i vymezení právních řádů obou zemí a jejich vázanost vlastními právními předpisy, které se mohou v mnohém lišit. Obě strany také prohlašují, že nebudou zatěžovat své vztahy v politických i právních otázkách pocházejících z minulosti.⁹⁷ Problémy se nedají zcela vyloučit, neboť tato dohoda nemá žádnou právní váhu a není závazkem konkrétních občanů ani dalších vlád.

Mezi negativní dopady logicky patří úbytek téměř 3 milionů obyvatel, kteří se mohli podílet na rozvoji našeho státu. I přes osidlovací snahy se Česká republika, potažmo Československo do dnešních dnů úplně s tímto úbytkem nepopasovalo. Mnoho příhraničních oblastí není do dnešních dnů osídlena a některá sídla trpí nedostatkem obyvatel, ze kterých se stávají opuštěná města nebo různá ghetta. Negativně vnímám i zánik tisíců obcí, mezi kterými zaniklo i mnoho průmyslových a zemědělských oblastí. Mnoho příhraničních oblastí trpí nedostatečnou dopravní infrastrukturou, občanskou vybaveností a proto lze momentálně pouze těžko očekávat nějaký posun vpřed v rozvoji těchto oblastí.⁹⁸

⁹⁶ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online]. [cit. 05. 02. 2015]. URL: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html>>.

⁹⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, www.mzv.cz [online]. [cit. 01. 02. 2015].

URL: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

⁹⁸ *Zmizelé Sudety*. 4. upr. a rozš. vyd. Redaktor Petr Mikšíček. Domažlice: Český les, 2006, 656 s. ISBN 8086125734.

4.4 Průzkum dopadů formou dotazníku, schémata výsledků

Ve své práci jsem použil i anonymní dotazník, kterým jsem chtěl zjistit veřejné mínění na problematiku zániku obcí, odsunu obyvatel nebo samotných česko-německých vztahů. V průzkumu je vyhodnocována otázka minulosti a zároveň i budoucnost. V příloze této práce č. III uvádím 10 otázek a k nim souhrnné výsledky 58 respondentů tohoto průzkumu. Na konci průzkumu chci komplexně zhodnotit výstupy ve svém komentáři.

Po zhlédnutí dosažených výsledků jsem byl velice překvapen výsledkem, kde je patrna rozdělenost našeho národa v otázkách této tzv. sudetské historie. Je možné, že dotazovaný vzorek byl příliš malý na to, abych dělal nějaké hlubší závěry, ale mohu říct, že většina dotazovaných nehodnotí zcela odsun německé a maďarské menšiny pozitivně. Setkal jsem se i se značným odporem vůči obsahu této ankety, a proto tyto výsledky mohou být nepřesné.

Samozřejmě je nutné přihlídnout k uplynulému času od odsunu, ale i přesto při dnešní informovanosti je tento výsledek zajímavý. Zároveň je třeba říct, že lidé vnímají násilné excesy při odsunech za nesprávné a v celku veřejnost chápe odsun jako akt odplaty. V rámci vnímání české a německé entity nejsou poválečné vztahy dosud vyrovnány a minulost nebyla ještě dostatečně uzavřena. Lidé také dobře chápou fakt, že doosídlování nefungovalo dle představ tehdejší vlády a z hlediska faktického vývoje mají pravdu. Příhraniční oblasti nejsou do dnešních dnů dostatečně osídleny, ale nevnímají tento nedostatek nikterak zvlášť za špatný. Současný sídelní systém podle názoru respondentů není lepší, než byl před II. světovou válkou.

Zajímavý je fakt, kdy respondenti kladně hodnotí možnost návratu některých Němců na naše území bez možnosti majetkové restituce. Naše společnost je rozdělena v otázce budoucnosti, zda mají obavy z možného opakování situace, jakou byla „Mnichovská dohoda.“ Tato obava je vystřídána téměř jistotou, že lidé si nepřejí drolení současného území České republiky bez ohledu na menšinu, která by vznášela iredentistické požadavky. Většina lidí nespojuje současný konflikt mezi Ukrajinou a Ruskem jako národnostní snahy ruské populace o iredentismus k Rusku.

Ve svém komentáři jsem chtěl nějakým způsobem ohodnotit výsledky ankety a zjistil jsem, že postupem času ubývá nekritických názorů na poválečný vývoj v pohraničí. Myslím, že lidé v dnešní době již vidí mnohé excesy, které provázely samotný odsun. Dle mého názoru mohl odsun probíhat zcela jiným způsobem a nemusel být krajně i společensky destruktivní pro pohraničí. Nevyrovnanost lze vidět na mnoha místech pohraničí, kdy dnešní počty obyvatel ještě nevyrovnaly ani poválečný úbytek Němců. Nucená poválečná přeměna společnosti a krajiny, komunistická hrůzovláda a zemědělské kolektivizace rozložily celé pohraničí na střípky, které se budou spojovat ještě několik generací do nějakého tvaru. V poslední otázce, kterou jsem vložil pouze, coby doplňkovou musím uvést, že v kontextu aktuální doby lze problematiku Německého Rakouska (později Sudet) sledovat i ve vývoji Ukrajinsko - Ruského konfliktu. Nově vzniklé republiky Luhanská lidová republika a Doněcká lidová republika chtějí tvořit státní útvar konfедераčního charakteru, tzv. Novorusko – Svaz lidových republik nezávisle na Ukrajině. V první fázi vývoje vznikla tzv. „Rada Svazu lidových republik,“ která by se dala charakterizovat jako Volksräte. Tato rada posléze vypracovala Ústavu, která vytvořila parlament Novoruska, obdobně jako tomu bylo v Rakouském Německu. Následně ve druhé fázi každá republika zvolila svých 30 poslanců, kteří tvoří parlament Novoruska v jehož čele stojí předseda. Orgánem výkonné moci je vláda v čele s předsedou a republiky jsou zastoupeny stejným počtem reprezentantů. Stejně jako Německé Rakousko, Novorusko nemá svého prezidenta a je řízena výlučně parlamentem a vládou. Novorusko a Německé Rakousko má téměř stejný vývoj vzniku, nezodpovězenou otázkou zůstává pouze budoucnost tohoto regionu.

5. Historie města Karlovy Vary

Jako předposlední kapitolu jsem zvolil pro mne blízké Karlovy Vary, které chci v rámci závěru své práce představit a dovolím si také názorně uvést jeho vznik, uvést územní proměny v čase tohoto statutárního města a na závěr prezentovat současné orgány samosprávy.

5.1 Vznik města Karlovy Vary

Dle zdrojů knihy Alt-Karlsbad založil Karlovy Vary císař Karel IV., který byl v té době na hradu Loket, a k příležitosti lovu jej zavedli lovečtí psi při honu až do míst dnešního města. Psi při pronásledování zvěře skočili ze strmé skály do hluboké rokliny. Brzy slyšel císař a jeho lovčí žalostné kvílení z útroh. Lovčí proto spěchal do rokliny v domnění, že psi dostihli prchající zvěř. Jak velké bylo jeho překvapení, když objevil kvílejícího psa uvězněného uvnitř horkého jezírka. Lovčí ihned běžel za císařem a oznámil mu svůj nález. Císař Karel IV. neváhal a se svým služebnictvem se přišel podívat na tento přírodní zázrak. Tato legenda o založení města je uváděna v brožuře karlovarského lékaře Dr. Fabiana Summera pod názvem „Von Erfindung, Beschreibung und Gebrauch des Kayser Carlsbads“ roku 1571. Jak sám dále uvádí ve své poznámce, nemá tuto legendu z historických knih, ale z tradované legendy místních stařešinů. Tato romantická představa podle zdroje není zcela pravdivá, neboť tyto horké prameny byli již známy před příchodem Karla IV. Údajně byly horké prameny využívány již v Sedleckém hradě, který je datován přinejmenším k 10. století našeho letopočtu. Dodnes přesná lokalita tohoto hradu nebyla však určena. Pouze vzdělanci a vládci mezi které patřil císař Karel IV. mohli znát horké prameny v rámci léčivých koupelí, s nimiž se mohli setkat již na cestách po území Německa, Francie nebo Itálie pocházejících z dob Říma. Karel IV. díky svým znalostem chtěl z divočiny vytvořit lázeňské město, které by bylo přístupným zdrojem léčivých koupelí pro veškerý lid a zároveň byl alternativou za daleké a přímořské letoviska. Vybudování města bylo možné pouze s pomocí císaře Karla IV., který tento vlastní projekt i zafinancoval. Město vznikalo v lokalitě, kde chyběly všechny podmínky, které byly ve středověkém pojetí zástavby předpokladem ke vzniku obce či města. V blízkosti města chyběla úrodná půda, tehdejší dopravní spojení s okolím a chyběla možnost obchodního rozvoje.

Datace vzniku královského města Karlovy Vary je okolo roku 1350. Karel IV. královskému městu Karlovy Vary přidělil stejná privilegia, jako mělo blízké královské město Locket. Karlovy Vary se staly světovým rezortem díky své péči o hosty a především díky Karlu IV., který rozšířil věhlas lázní mezi nespočet knížat a slavných lidí. Žádné jiné lázeňské město v Evropě ani ve světě nedosahovalo stejného věhlasu jako právě Karlovy Vary.⁹⁹

5.2 Proměny v čase města

V předchozí kapitole jsem se věnoval historii Karlových Varů, na kterou chci navázat historií o připojování okolních městských částí, které můžeme datovat již k roku 1553. Jako první akt připojování a růstu města lze uvést nákup okolních hospodářských stavení karlovarskou radnicí. Součástí Karlových Varů se staly od roku 1609 části okolních vsí, kterými byly Rybáře, Tuhnice, Rosnice a mnohé další. Ostatní obce, které se nesloučily s lázeňským městem, byly od roku 1850 spravovány svými starosty a bohaté město Karlovy Vary o ně nemělo zájem.

Přelomovým se stal vznik Československa a rok 1920, kdy byly 14. dubna sloučeny s Karlovými Vary Tuhnice, Březová, Dalovice, Drahovice a následně 23. srpna 1920 to byla obec Hůrky. V roce 1930 byly připojeny také Bohatice, Drahovice, Dvory a Stará Role. Autor článku nepochybuje, že karlovarští radní tato připojení dělala ve prospěch města Karlovy Vary. Připojením Tuhnic získaly Karlovy Vary statek jako zásobárnu zeleniny, dále tuhnickou plynárnu, elektrárnu a vodárnu. Drahovice a Březová sloužili městu jako zahradnictví, které zásobovalo karlovarské hotely. Z Čankova se vozilo uhlí, a z Doubí palivové dřevo. Radní se ale bránili připojení chudých vsí, které neměly, co městu nabídnou. Jednalo se o Počerny a Rosnice.

Vznikem Sudet vznikly při členění župy k 1. květnu 1939 tzv. „Velké Karlovy Vary,“ které měly devět svých částí. Trvale byly připojeny Rybáře, Doubí a od 1. července 1939 i Olšová Vrata. V Olšových Vratech bylo mimochodem po vzniku Československa zřízeno letiště, které sloužilo převážně movitým hostům.

⁹⁹ LUDWIG Karl Prof. Dr. *Alt-Karlsbad*.

1. vydání v německém jazyce, 1942. nakladatelství A. Haase. Prag. 1942. 4-15 s., 137 s.

Další slučování obcí začalo až 1. ledna 1975, kdy se připojily Dalovice, Sedlec, Otovice a id 1. července 1975 Andělská Hora a Jenišov. Na začátku roku 1976 Karlovy Vary byly tvořeny z 26 městských částí. Po roce 1990 se mnohé městské části opět odtrhli a osamostatnili se části, kterými jsou Andělská Hora, Březová, Dalovice, Mírová a Otovice. V návaznosti na tyto změny se části Všeborovice a Vysoká staly součástí Dalovic.¹⁰⁰

5.3 Orgány města v současnosti

Jak uvádí statutární město Karlovy Vary na svých internetových stránkách, tak „*Město Karlovy Vary je statutárním městem, (dle §4 zákona č.128/2000 Sb., o obcích). Nejvyšším orgánem samostatné působnosti je zastupitelstvo města volené na čtyři roky. Výkonným orgánem města v samostatné působnosti je devítičlenná rada města, volená z řad členů zastupitelstva města. V čele magistrátu stojí primátor, výkonným orgánem státní správy je tajemník.*“¹⁰¹

Orgány statutárního města Karlovy Vary

- Zastupitelstvo města
 - Výbory zastupitelstva
 - Kontrolní výbor
 - Finanční výbor
 - Výbor strategického rozvoje a integrovaného plánu rozvoje města
- Rada města
 - Komise rady
 - Komise pro hospodaření s majetkem města, likvidační a škodní, bytová
 - Komise pro sociální věci a seniory
 - Komise školství, vzdělávání a demografie
 - Komise kulturní

¹⁰⁰ FIKAR, Jaroslav. Náš seriál: OKOLNÍ OBCE Karlovarské radniční listy.2015,s.14.[cit. 18. 03. 2015].

¹⁰¹ MAGISTRÁT MĚSTA KARLOVY VARY, www.mmkv.cz [online].[cit. 01. 02. 2015]. URL: < <http://www.mmkv.cz/index.asp?menu=7> >.

- Komise sportovní a tělovýchovy
 - Komise lázeňství a cestovního ruchu
 - Komise životního prostředí a čistoty města
 - Komise protidrogové prevence, prevence kriminality, bezpečnost
 - Komise architektury a památkové péče
 - Povodňová komise obce s rozšířenou působností (dle § 78 Zákona č. 254/2001 Sb., *o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) ze dne 25. 07. 2001*)
 - Povodňová komise města Karlovy Vary
 - Komise zřízená primátorem města pro sociálně-právní ochranu dětí
- Pracovní skupiny při magistrátu
 - Pracovní skupina místní Agendy²¹
 - Pracovní skupina pro lázeňství a cestovní ruch^{102 103}

¹⁰² Zákona č. 254/2001 Sb., *o vodách a o změně některých zákonů ze dne 25. července 2001*

¹⁰³ MAGISTRÁT MĚSTA KARLOVY VARY, www.mmkv.cz [online].[cit. 01. 02. 2015].
URL: < <http://www.mmkv.cz/index.asp?menu=7> >.

6. Závěr práce a zhodnocení výsledků

Bakalářská práce, kterou jsem vytvořil, shrnuje aktuální a historický vývoj vzniku obcí, zániku obcí, správní činnosti a veškerých oborech veřejné správy a samosprávy s tímto tématem úzce související. Začátek mé práce jsem věnoval samotné podstatě obcí, jejich významu v České republice v platném zákonném znění včetně rozlišování rozdílů výkonu v přenesené působnosti obcí s pověřeným úřadem i obcí s rozšířenou působností. Dále jsem popsal veškeré procesy vzniku obcí, tvorby jejich hranic a jejich rozdělení včetně historického vývoje. Zmiňuji také problematiku zániku obcí kvůli těžbě nerostných surovin i výstavbě vodních nádrží zásobující tamní obyvatele i průmyslové podniky vodou. Za důležitou součást mé práce pokládám také typy obcí a jejich orgány, kterým jsem věnoval svou pozornost a definoval je v rámci platné legislativy. V následující kapitole jsem vymezil pojmy a vztahy ve fungování státní správy, samosprávy, samostatné působnosti obcí včetně příkladu vzniku místních právních předpisů. Z hlediska obsahu jsem vymezil také veřejnou správu a definoval její úkoly.

V další části mé práce se zabývám tzv. regionem „Deutschböhmen,“ který popisují ve všech aspektech jeho vývoje i pádu a věřím, že je důležitou součástí mé práce. Tento region je ve svém vývoji klíčem i spojnicí s koncem II. světové války, po které začaly největší odsuny obyvatel v údajném počtu více jak 2.500.000 obyvatel a zániku tisíců obcí v historii Československa. Pro komplexní pochopení problému přikládám také citované vyjádření tehdejších představitelů znesvářených stran. Nezaujatě hodnotím pozitivní i negativní dopady těchto odsunů z pohraničí a pomocí dotazníku dotvším obraz veřejného mínění na toto téma. Poválečné odsuny se promítají ve vzniku i zániku obcí dodnes. V některých lokalitách českého pohraničí se deficit obyvatel po odsunu již nesrovnal.

Celou svou práci zakončuji stručným přehledem vzniku města Karlovy Vary z historické četby. Dále se zaměřuji na jeho vývoji i pozdější slučování s jinými sousedními obcemi a uvádím stručný přehled jeho orgánů.

Povahu samotné práce hodnotím kladně, neboť jsem díky ní prohloubil více své znalosti ve všech zmiňovaných oblastech veřejné správy v současné i historické literatuře.

6.1 Cizojazyčné resumé

Emergence and extinction of the village

Bachelor thesis, which I created, summarizes the current and historical development of the formation of municipalities and extinction, administrative actions and all fields of public governance and local government with theme closely related. For beginning of my work is devoted to the very essence of municipalities, their importance in the Czech Republic in the applicable legal texts, including distinguishing difference between the exercise of delegated powers of municipalities with Authority and municipalities with extended powers. Furthermore, I described all the processes of establishment of municipalities, making their borders and their distribution and their historical development. I also mention issue of dissolution of municipalities due to mining and quarrying and construction of water reservoirs supplying local residents and industrial water. An important part of my work also consider the types of municipalities and their authorities to which I have devoted my attention and is defined by the applicable legislation. In the next chapter I define concepts and relationships in the functioning of government, local government, independent activities of municipalities, including the example of local legislation. In terms of content, I also defined the public administration and defined its tasks.

In the next part of my work I will make with so-called Region “Deutschböhmen,” which describes all aspects of its development and fall and I believe that is an important part of my job. This region is in its development as the key link with the end of the II. World War II, after which began the largest population movements in the alleged number more than 2.5 million people and the disappearance of thousands of municipalities in the history of Czechoslovakia. For a comprehensive understanding of the problem also attach a statement cited by the then representatives of the warring parties. Impartially evaluate the positive and negative impacts of the evacuation from the border region and by questionnaire recreate the image of public opinion on this issue. The post-war expulsions are reflected in the creation and destruction of the village today. In some localities in the Czech border deficit after the expulsion of the population has failed to compare.

Finally of my work I give a brief overview of Karlovy Vary from historical readings. It will focus on the development and later merging with other neighboring municipalities and a brief overview of its institutions.

The nature of the work itself is evaluated positively, because I deepened my knowledge more in all affected areas of public administration in both contemporary and historical literature.

Klíčová slova:

Vznik obcí, zánik obcí, odsun Němců, veřejná správa, místní správa, obce

Keywords:

Emergence of villages, extinction of villages, expulsion of Germans, public governance, local government, municipalities

6.2 Seznam použitých pramenů literatury

Knižní publikace:

- ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 362 s. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 9788073802714.
- AUGUSTA, Pavel a František HONZÁK. *Dětská ilustrovaná encyklopedie*. Vyd. 1. Editor Jana Steinerová. Ilustrace Adolf Born. Praha: Slovart, c1998, 176 s. ISBN 80-7209-080-1.
- GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Překlad F Lánský. Praha: Orbis, 1942, 409 s., [14] l. obr. příl., [3] l. map.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 242 s. ISBN 9788074785610.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 570 s. ISBN 9788071069065.
- HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. 546 s. ISBN 80-246-1007-8.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé (1867-1939)*. Praha : Dokořán, 2008. 504 s. ISBN 978-80-7363-146-8.
- KUBŮ, Eduard a Antonín KLIMEK. *Československá zahraniční politika 1918-1938: kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995.
- MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, 1021 s. ISBN 8072391801.
- ANTIKOMPLEX a kolektiv autorů. *Zmizelé Sudety, Das Verschwundene Sudetenland*. 4. Vydání v českém a německém jazyce, 2006. nakladatelství Českého lesa. Domažlice. 2006. 657 s. ISBN 80-86125-73-4
- ŠAFARÍK, Pavel Josef. *Slovanské starožitnosti*. Praha: Nákladem knihkupce Bedřicha Tempského, 1862, 600 s.

- LUDWIG Karl Prof. Dr. *Alt-Karlsbad*.
1. vydání v německém jazyce, 1942. nakladatelství A. Haase. Prag. 1942. 137 s.
- OLIVOVÁ, Věra. *Československo a Německo 1918-1929*. Vyd. 1. Praha: Společnost Edvarda Beneše, 2010, 264 s. Knižnice Společnosti Edvarda Beneše. ISBN 978-80-86107-45-5.
- SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 430 p. ISBN 80-86861-66-X.
- STĚHULE, L. *Československý stát v mezinárodním právu a styku*. Praha 1919, ODSUN 536-548.
- *Mnichovská dohoda a osud sudetských Němců*. Mimořádné rozšířené vydání. Překlad Pavel Kamas. Brno.Guidemedia, 2012, 153 s. ISBN 978-80-905310-0-0.

Časopisecká publikace:

- SEITLOVÁ, Jirka. *Tady vládne jen armáda, Život jako v gubernii, Stála jsem sama proti Goliášovi, říká Seitlová*, MF Dnes. 28. 3. 2007. str. A10.
- KOUKAL, Pavel. *Kdo byl Hans Knirsch? Duchcovské noviny* [online]. 2007,roč.13,s.18.[cit. 12. 01. 2015]. URL: <<http://www.duchcov.cz/noviny/200709/historie.htm>>.
- FIKAR, Jaroslav. *Náš seriál: OKOLNÍ OBCE Karlovarské radniční listy*.2015,s.14.[cit. 18. 03. 2015].

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu *Pl. ÚS 35/13*, jímž se zrušuje ustanovení poslední věty čl. III odst. II OZV č. 6/2012

Právní předpisy:

- *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000*
- *Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 16. prosince 2002*
- *Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000*
- *Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. ledna 2003*
- *Zákon č. 320/2002 Sb., Zákon o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. června 2002*
- *Zákon č. 129/2000 Sb. Zákon o krajích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000*
- *Zákon č. 130/2000 Sb. Zákon volební do krajů (volba do zastupitelstva), ve znění pozdějších předpisů ze dne 14. dubna 2000*
- *Zákon č. 131/2000 Sb. Zákon o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. dubna 2002*
- *Zákon č. 132/2000 Sb. Zákon o změně a zrušení některých zákonů o vzniku a sloučení, ve znění pozdějších předpisů ze dne 13. dubna 2000*
- *Zákon č. 147/2000 Sb. Zákon o okresních úřadech, zrušen dne 01. ledna 2000*
- *Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ze dne 14. září 1999*
- *Zákon č. 236/2006 Sb., Novela zákona o obcích (obecní zřízení), ze dne 1. července 2006*
- *Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů ze 7. července 2000.*
- *Zákon č. 254/2000 Sb., o auditorech a o změně zákona č. 165/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů ze dne 14. července 2000.*
- *Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů ze dne 25. července 2001*

- *Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 3. prosince 1997*
- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ze dne 24. září 2004*
- *Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 9. dubna 1960*
- *Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů ze dne 6. prosince 1991.*
- *§ 26 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád*
- *§ 65 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000*
- *§ 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení.*
- *§ 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000*
- *§123 Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. dubna 2000*
- *§ 11 zákona č. 298/1992 Sb. o místním referendu, ze dne 15. dubna 1992; ve znění zákona č. 152/1994 Sb. ČR; ve znění zákona č. 132/2000 Sb. s účinností ke dni 1. ledna 2001*
- *§ 1, příloha 1 vyhlášky Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení*
- *Obecně závazná vyhláška města Cheb č. 6/2012, k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku na veřejných prostranstvích, s účinností ze dne 01. června 2012*

Internetové odkazy:

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01.02.2015].
URL: < [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_\(cisob\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_(cisob)) >.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01.02.2015].
URL: <
[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_poverenym_obecnim_uradem_\(cispou\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_poverenym_obecnim_uradem_(cispou))>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, www.czso.cz [online]. [cit. 01. 02. 2015].
URL: <
[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_\(cisorp\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_(cisorp))>.
- ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, www.acr.army.cz [online]. [cit. 20.11.2014].
URL: < <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/duvody-pro-zruseni-vojenskeho-ujezdu-brdy-se-nemeni--protiargumenty-jsou-casto-zavadejici--105282/> >
- KRUŠNÉ HORY - ERZGEBIRGE, www.krusnehory-erzgebirge.eu [online]. [cit. 1.12.2014].
URL: < <http://www.krusnehory-erzgebirge.eu/historie> >
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online]. [cit. 05. 02. 2015]. URL: <
<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html> >.
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online]. [cit. 12. 01. 2015]. URL:
<<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/021schuz/s021005.htm>>.
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, www.psp.cz [online]. [cit. 12. 01. 2015]. URL:
<<http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/284schuz/s284003.htm>>.
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, www.mzv.cz [online]. [cit. 01. 02. 2015].
URL:
<http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_v_zajemnych.html >.

- MUZEUM SOKOLOV, www.omks.cz [online]. [cit. 1.12.2014].
URL: < <http://www.omks.cz/cz/vypis.php?typ=html&id=42> >
- I-HNED, www.ihned.cz [online]. [cit. 20.02.2015].
URL: <<http://ekonom.ihned.cz/c1-63484960-velka-hra-o-uhli-za-limity-horni-jiretin-si-nejspis-oddechne-tezba-je-ale-v-planu>>
- DYKASTOVÁ, Adéla, sem.práce Geografie2 [online]. [cit. 20.02.2015].
URL: <
<http://lfgm.fsv.cvut.cz/data/geografie/sborn%C3%ADk2013/texty/Dykastov%C3%A1.pdf>>
- NAŠE VODA, www.nase-voda.cz [online]. [cit. 20.02.2015].
URL: <<http://www.nase-voda.cz/soucasny-pohled-na-ulohy-vodnich-nadrzi-i/>>
- EPRÁVO, www.epravo.cz [online]. [cit. 10.12.2014].
URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/organy-zastupitelstva-obce-a-rady-obce-63392.html> >
- MĚSTO CHEB, www.cheb.cz [online]. [cit. 15.02.2015].
URL: < <http://www.cheb.cz/6-2012-obecne-zavazna-vyhlaska-k-zabezpeceni-mistnich-zalezitosti-verejneho-poradku-na-verejnych-prostranstvich/d-940611> >
- MAGISTRÁT MĚSTA KARLOVY VARY, www.mmkv.cz [online]. [cit. 01.02.2015].
URL: < <http://www.mmkv.cz/index.asp?menu=7> >.

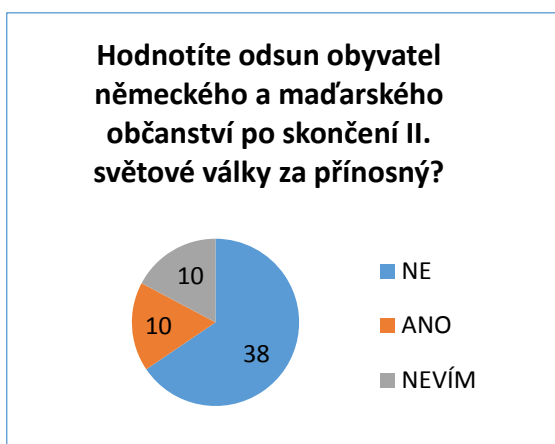
Ostatní:

- Rozhodnutí Ministerstva vnitra č.j. *MV- 11325-4/ODK-2013 o pozastavení účinnosti poslední věty čl. III odst. 2 OZV č. 6/2012 ze dne 22. Února 2013*
- Pramen náhledu Německého Rakouska:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Deutschosterreich-cs.png>

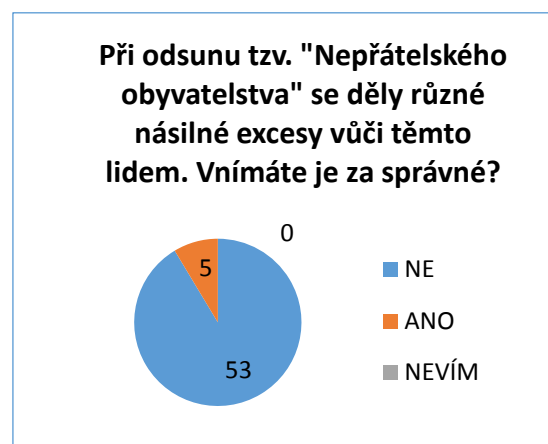
6.2 Přílohy

Příloha dotazníku v rámci průzkumu:

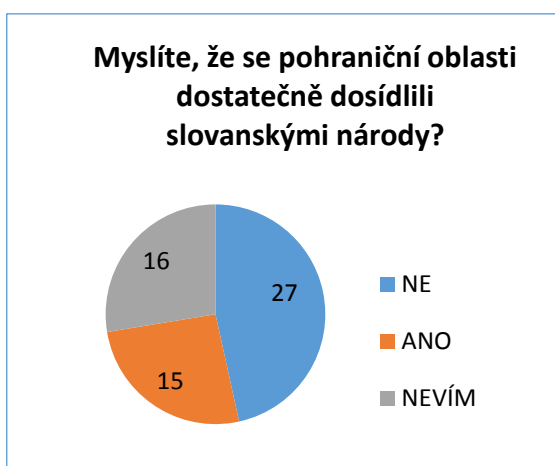
Otázka č. 1

Otázka č. 2

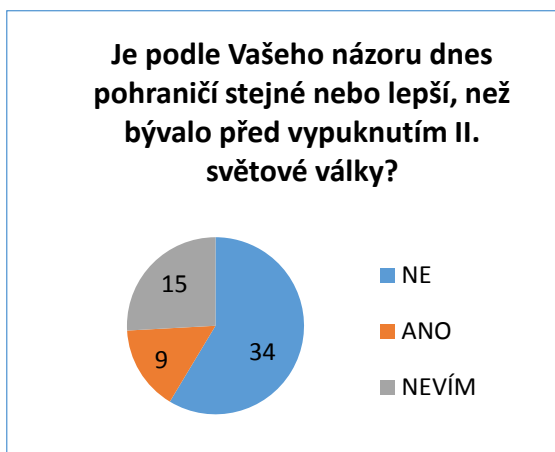
Otázka č. 3

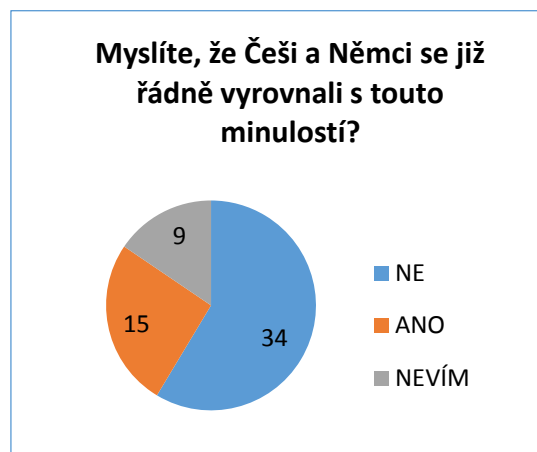
Otázka č. 4

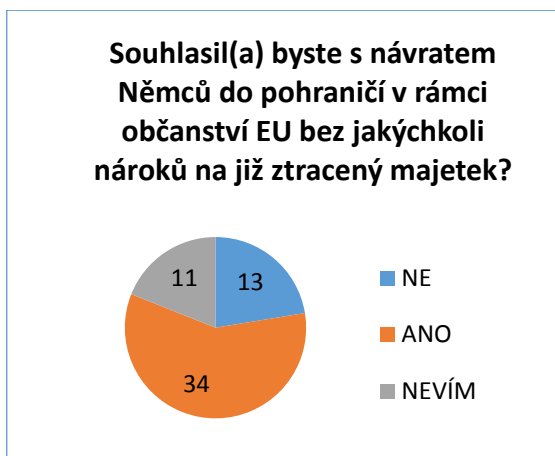
Otázka č. 5

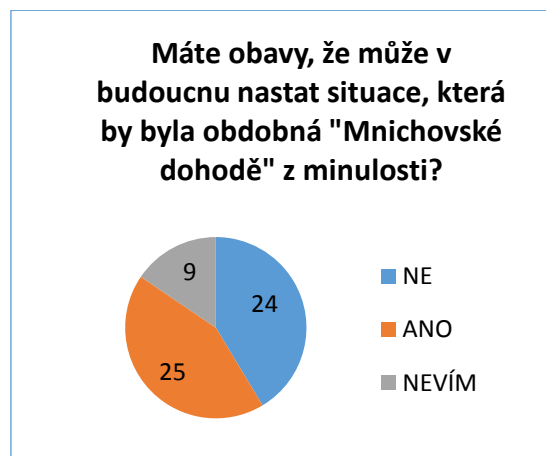
Otázka č. 6

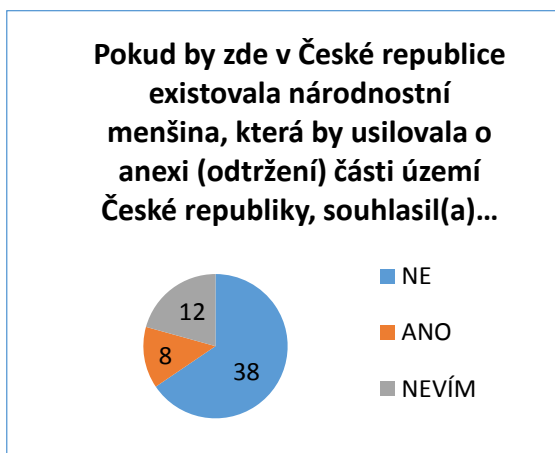
Otázka č. 7

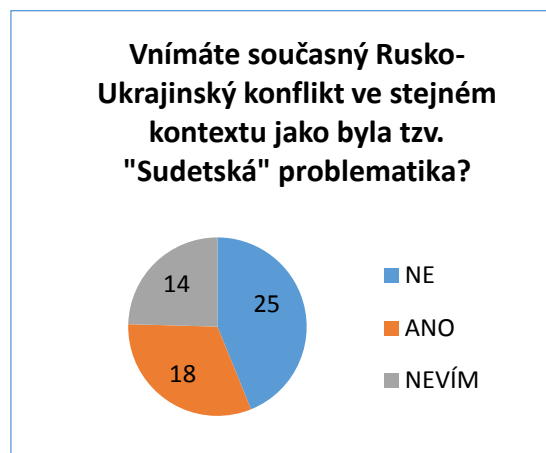
Otázka č. 8

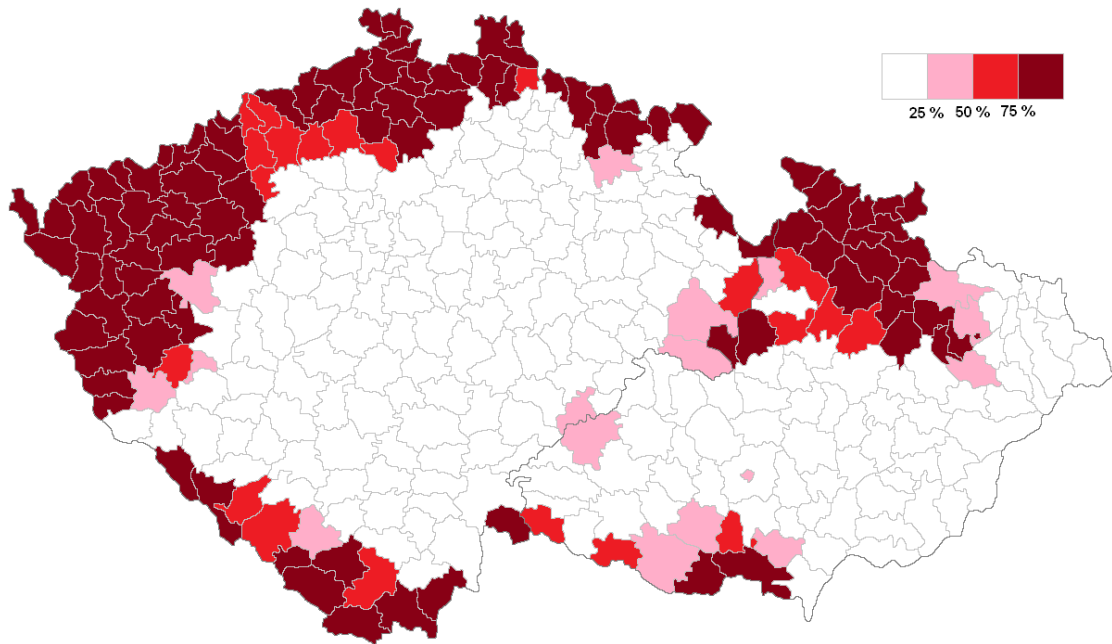
Otázka č. 9

Otázka č. 10

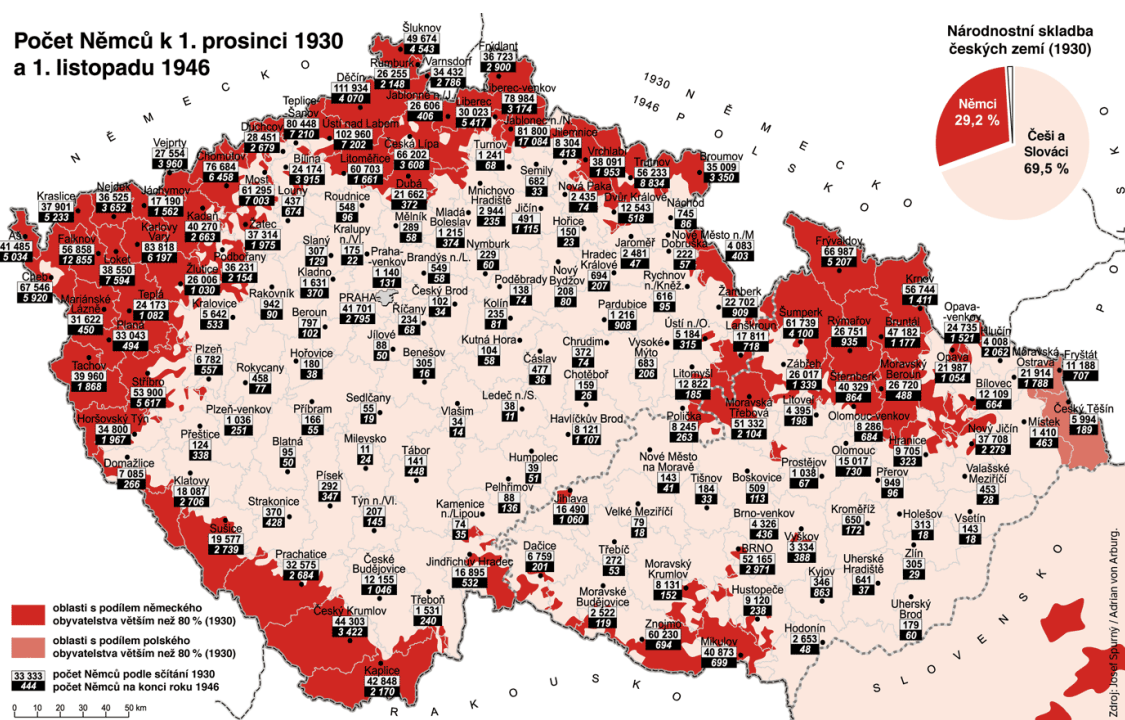

Obrázková příloha č. I

Pramen: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d3/Sudetendeutsche.png>

Obrázková příloha č. II

Zdroj: *Josef Spurný / Adrian von Arburg*, Pramen:

http://www.veda.muni.cz/images/stories/stare/Forum/2011_kveten/s03_s2_velka.gif